YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO
(laajennettu neljäs jaosto)

11 päivänä heinäkuuta 2007 *

Asiassa T-170/06,

Alrosa Company Ltd, kotipaikka Mirny (Venäjä), edustajinaan asianajajat R. Subiotto, S. Mobley ja K. Jones,

kantajana,

vastaan

Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään F. Castillo de la Torre, A. Whelan ja R. Sauer,

vastaajana,

jossa vaaditaan kumoamaan [EY] 82 artiklan ja ETA-sopimuksen 54 artiklan mukaisesta menettelystä 22.2.2006 tehty komission päätös 2006/520/EY (Asia COMP/B-2/38.381 – De Beers) (EUVL L 205, s. 24), jolla De Beersin antamat sitoumukset lopettaa raakatimanttien hankinta Alrosalta vuodesta 2009 lähtien sen jälkeen, kun se on vuosien 2006–2008 aikana asteittain vähentänyt ostomääriään, katsottiin sitoviksi ja jolla menettely päätettiin [EY] 81 ja [EY] 82 artiklassa vahvistettujen

* Oikeudenkäyntikieli: englanti.

kilpailusääntöjen täytäntöönpanosta 16.12.2002 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 1/2003 (EYVL 2003, L 1, s. 1) 9 artiklan mukaisesti,

EUROOPAN YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN
OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIN (laajennettu neljäs jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja H. Legal sekä tuomarit I. Wiszniewska-Białecka, V. Vadapalas, E. Moavero Milanesi ja N. Wahl,

kirjaaja: hallintovirkamies K. Pocheć,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 19.4.2007 pidetyssä istunnossa esitetyn,

on antanut seuraavan

tuomion

Asiaa koskevat oikeussäännöt ja tosiseikat

1. *Asiaa koskevat oikeussäännöt*

Asetus N:o 1/2003

1 [EY] 81 ja [EY] 82 artiklassa vahvistettujen kilpailusääntöjen täytäntöönpanosta 16.12.2002 annettua neuvoston asetusta (EY) N:o 1/2003 (EYVL 2003, L 1, s. 1) sovelletaan 1.5.2004 lukien.

2 Asetuksen N:o 1/2003 7 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Jos komissio toteaa kantelun perusteella tai omasta aloitteestaan, että perustamissopimuksen 81 tai 82 artiklaa rikotaan, se voi päätöksellään määrätä asianomaiset yritykset ja yritysten yhteenliittymät lopettamaan todetun rikkomisen. Tässä tarkoituksessa komissio voi määrätä ne toteuttamaan kaikki toimintaa koskevat tai rakenteelliset korjaustoimenpiteet, jotka ovat oikeasuhteisia tehtyyn rikkomiseen nähden ja välttämättömiä sen tosiasialliselle lopettamiselle. Rakenteellisia korjaustoimenpiteitä voidaan määrätä vain joko silloin, kun ei ole olemassa yhtä tehokasta keinoa menettelyn korjaamiseksi, tai kun mikä tahansa yhtä tehokas toimenpide menettelyn korjaamiseksi olisi asianomaiselle yritykselle raskaampi kuin kyseessä oleva rakenteellinen toimenpide. Jos komissiolla on oikeutettu etu asiassa, se voi myös todeta rikkomisen tapahtuneen menneisyydessä.”

3 Asetuksen N:o 1/2003 9 artiklassa säädetään seuraavaa:

”1. Jos komissio aikoo tehdä päätöksen, jossa rikkominen määrätään lopetettavaksi, ja kun asianomaiset yritykset esittävät sitoumuksia, joiden tarkoituksena on poistaa komission ennakkoarvioinnissaan niille esittämät huolenaiheet, komissio voi päätöksellään määrätä kyseisten sitoumusten noudattamisen yritystä velvoittavaksi. Päätös voidaan tehdä määräajaksi ja päätöksessä on todettava, ettei komission jatkotoimille ole enää perusteita.

2. Komissio voi pyynnöstä tai omasta aloitteestaan aloittaa menettelyn uudelleen:

a) jos jokin päätöksen perusteena ollut tosiseikka on muuttunut olennaisesti;

b) jos asianomaiset yritykset rikkovat sitoumuksiaan; tai

c) jos päätös on perustunut osapuolten toimittamiin puutteellisiin, virheellisiin tai harhaanjohtaviin tietoihin.”

4 Asetuksen N:o 1/2003 27 artiklassa säädetään seuraavaa:

”1. Ennen 7, 8 ja 23 artiklassa sekä 24 artiklan 2 kohdassa tarkoitettujen päätösten tekemistä komission on varattava yrityksille tai yritysten yhteenliittymille, joita komission toteuttama menettely koskee, tilaisuus esittää huomautuksensa komission niitä vastaan esittämistä väitteistä. Komissio perustaa päätöksensä yksinomaan väitteille, joista asianomaiset osapuolet ovat voineet esittää huomautuksensa. – –

2. Asianomaisten osapuolten puolustautumisoikeudet menettelyssä on täysin turvattava. Niillä on oikeus tutustua komission asiakirja-aineistoon edellyttäen kuitenkin, että otetaan huomioon yritysten oikeutetut edut sen suhteen, ettei niiden liikesalaisuuksia paljasteta. – –

3. Jos komissio pitää sitä tarpeellisena, se voi kuulla myös muita luonnollisia tai oikeushenkilöitä. Hakemuksiin, joilla tällaiset henkilöt pyytävät tulla kuulluiksi, on suostuttava, jos ne osoittavat, että niillä on asiassa riittävä etu. – –

4. Jos komissio aikoo tehdä 9 tai 10 artiklan mukaisen päätöksen, se julkaisee tiiviin yhteenvedon asiaan liittyvistä seikoista ja sitoumusten tai ehdotetun toimintatavan pääkohdat. Asianomaiset kolmannet osapuolet saavat esittää huomautuksensa määräajassa, jonka komissio vahvistaa julkaisussaan ja joka ei saa olla yhtä kuukautta lyhyempi. Julkaisussa on otettava huomioon yritysten oikeutetut edut sen suhteen, ettei niiden liikesalaisuuksia paljasteta."

Asetus N:o 773/2004

5 Komission asetus (EY) N:o 773/2004 [EY] 81 ja [EY] 82 artiklan mukaisten komission menettelyjen kulusta (EUVL L 123, s. 18) annettiin 7.4.2004 asetuksen N:o 1/2003 33 artiklan nojalla. Mainittu asetus tuli voimaan 1.5.2004.

6 Asetuksen N:o 773/2004 10 artiklassa säädetään muun muassa seuraavaa:

"1. Komissio ilmoittaa asianomaisille osapuolille kirjallisesti niitä vastaan esitetyistä väitteistä. Väitetiedoksianto annetaan tiedoksi kullekin niistä.

2. Toimittaessaan väitetiedoksiannon asianomaisille osapuolille komissio asettaa määräajan, jonka kuluessa osapuolet voivat esittää sille näkökantansa kirjallisesti. Komissio ei ole velvollinen ottamaan huomioon määräajan jälkeen saatuja kirjallisia huomautuksia.

– –"

7 Asetuksen N:o 773/2004 15 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Komissio myöntää pyynnöstä niille osapuolille, joille se on osoittanut väitetiedoksiannon, oikeuden tutustua asiakirja-aineistoon. Oikeus myönnetään väitetiedoksiannon ilmoittamisen jälkeen.”

2. *Tosiseikat*

8 Kantajana oleva Alrosa Company Ltd (jäljempänä Alrosa) on yhtiö, jonka kotipaikkana on Mirny (Venäjä). Yhtiö toimii raakatimanttien tuotantoa ja toimittamista koskevilla maailmanmarkkinoilla, joilla se on toiseksi suurin timantintuottaja. Yhtiö toimii ennen kaikkea Venäjällä ja harjoittaa siellä raakatimanttien etsintää, kaivostoimintaa, arviointia ja toimittamista sekä jalokivialaan liittyvää toimintaa.

9 De Beers SA on yhtiö, jonka kotipaikkana on Luxemburg (Luxemburg). De Beers -yhtymä, jonka pääasiallinen holding-yhtiö mainittu yhtiö on, toimii sekin raakatimanttien tuotantoa ja toimittamista koskevilla maailmanmarkkinoilla, joilla se on suurin timantintuottaja. Yhtymä toimii ennen kaikkea Etelä-Afrikassa, Botswanassa, Namibiassa ja Tansaniassa sekä Yhdistyneessä kuningaskunnassa. Se harjoittaa näissä maissa raakatimanttien etsintää, kaivostoimintaa, arviointia, toimittamista, kauppaa ja valmistusta sekä jalokivialaan liittyvää toimintaa. Konsernin toiminta kattaa näin ollen timanttien koko tuotantoketjun.

10 Alrosa ja De Beers ilmoittivat 5.3.2002 komissiolle sopimuksesta, joka oli tehty 17.12.2001 Alrosan ja De Beers -yhtymän kahden tytäryhtiön, City and West East Ltd:n ja De Beers Centenary AG:n välillä (jäljempänä ilmoitettu sopimus), tarkoituksenaan saada perustamissopimuksen [81] ja [82] artiklan täytäntöönpanosta 6.2.1962 annetun ensimmäisen neuvoston asetuksen N:o 17 (EYVL 1962, 13, s. 204) mukainen puuttumattomuustodistus tai poikkeus.

11 Mainitun sopimuksen, joka oli osa Alrosan ja De Beersin pitkäaikaisia liikesuhteita, tarkoituksena oli ennen kaikkea raakatimanttien toimittaminen.

12 Sopimus tehtiin viiden vuoden pituiselle ajanjaksolle, jonka oli sopimuksen 12 artiklan mukaisesti määrä alkaa päivästä, jona komissio esittäisi sopimuspuolille vahvistuksensa, jonka mukaan sopimus ”ei ole EY 81 artiklan 1 kohdan vastainen tai sen osalta voidaan myöntää EY 81 artiklan 3 kohdan mukainen poikkeus eikä se muuten ole EY 82 artiklan vastainen”.

13 Alrosa sitoutui mainitun ajanjakson ajaksi myymään Venäjällä tuotettuja luonnon raakatimantteja De Beersille 800 miljoonan Yhdysvaltain dollarin (USD) arvosta vuodessa, ja De Beers sitoutui vastaavasti ostamaan mainitut timantit Alrosalta ilmoitetun sopimuksen 2.1.1 kohdan ehtojen mukaan. Alrosalla oli kuitenkin ilmoitetun sopimuksen neljännen ja viidennen täytäntöönpanovuoden ajalta oikeus alentaa mainittu summa 700 miljoonaan USD:iin ilmoitetun sopimuksen 2.1.2 kohdan ehtojen mukaan. Mainittu 800 miljoonan USD:n suuruinen summa, joka oli vahvistettu ilmoitetun sopimuksen tekopäivänä voimassa olleiden hintojen perusteella, vastasi suunnilleen puolta Alrosan vuosituotannosta ja sen Itsenäisten valtioiden yhteisön (IVY) ulkopuoliseen vientiin toimittamaa määrää kokonaisuudessaan.

14 Komissio osoitti 14.1.2003 kantajalle ja De Beersille väitetiedoksiannon asiassa COMP/E-3/38.381, jossa se katsoi, että ilmoitettua sopimusta on pidettävä EY 81 artiklan 1 kohdassa kiellettynä kilpailusääntöjen vastaisena sopimuksena, jolle ei voida myöntää EY 81 artiklan 3 kohdassa tarkoitettua poikkeusta. Komissio osoitti samana päivänä De Beersille erillisen väitetiedoksiannon asiassa COMP/E-2/38.381, jossa se katsoi, että mainittua sopimusta oli pidettävä EY 82 artiklassa kiellettynä määräävän markkina-aseman väärinkäyttönä.

15 Kantaja ja De Beers esittivät 31.3.2003 komissiolle yhteiset kirjalliset huomautuksensa vastauksena asiassa COMP/E-3/38.381 esitettyyn väitetiedoksiantoon.

16 Komissio osoitti 1.7.2003 kantajalle ja De Beersille täydentävän väitetiedoksiannon, jossa se katsoi, että ilmoitettua sopimusta oli pidettävä myös Euroopan talousalueesta (ETA) tehdyn sopimuksen 53 artiklan 1 kohdassa kiellettynä kilpailusääntöjen vastaisena sopimuksena ja ettei sille voida myöntää ETA-sopimuksen 53 artiklan 3 kohdassa tarkoitettua poikkeusta. Komissio osoitti samana päivänä De Beersille erillisen täydentävän väitetiedoksiannon, jossa se katsoi, että ilmoitettua sopimusta oli pidettävä myös ETA-sopimuksen 54 artiklassa kiellettynä määräävän markkina-aseman väärinkäyttönä.

17 Komissio kuuli 7.7.2003 kantajan ja De Beersin esittämät suulliset huomautukset.

18 Kantaja teki 12.9.2003 sellaisia sitoumuksia koskevan ehdotuksen, joiden mukaan De Beersille myytävien raakatimanttien määrää vähennettäisiin ilmoitetun sopimuksen kuudennesta täytäntöönpanovuodesta lukien asteittain ja joiden mukaan se ei vuodesta 2013 lukien enää myisi raakatimantteja De Beersille. Tämän jälkeen kantaja peruutti mainitun ehdotuksensa.

19 Kantaja ja De Beers esittivät 14.12.2004 yhteiset ehdotuksensa sitoumuksiksi (jäljempänä yhteiset sitoumukset), joiden tarkoituksena oli vastata komission niille ilmoittamiin huolenaiheisiin. Mainittujen yhteisten sitoumusten mukaan Alrosan De Beersille myymien raakatimanttien määrää vähennettäisiin asteittain siten, että näiden myyntien arvo vähenisi vuoden 2005 700 miljoonasta USD:sta 275 miljoonaan USD:iin vuoteen 2010 mennessä, ja näiden myyntien enimmäismäärä jäisi tämän jälkeen mainitulle tasolle.

20 Euroopan unionin virallisessa lehdessä julkaistiin 3.6.2005 ”tiedonanto asiassa COMP/E-2/38.381 – De Beers-Alrosa” (EUVL C 136, s. 32; jäljempänä tiivistelmä). Komissio totesi siinä vastaanottaneensa Alrosan ja De Beersin antamia sitoumuksia tutkiessaan, oliko sopimus EY 81 ja EY 82 artiklan sekä ETA-sopimuksen 53 ja 54 artiklan mukainen (1 kohta) sekä esitti yhteenvedon käsiteltävänä olevasta asiasta (3–10 kohta) ja kuvauksen tarjotuista sitoumuksista (11–15 kohta). Komissio kehotti lisäksi asianomaisia kolmansia osapuolia esittämään mahdolliset huomautuksensa komissiolle kuukauden pituisen määräajan kuluessa (2 ja 17 kohta) ja totesi aikovansa tehdä päätöksen, jolla yhteiset sitoumukset määrättäisiin velvoittaviksi, ellei mainitun markkinatutkimuksen tuloksista muuta johdu (2 ja 16 kohta).

21 Mainitun julkaisemisen seurauksena 21 asianomaista kolmatta osapuolta esittivät huomautuksiaan komissiolle, joka tiedotti asiasta Alrosalle ja De Beersille 27.10.2005. Tässä kokouksessa komissio kehotti asianosaisia toimittamaan sille vuoden 2005 marraskuun loppuun mennessä uudet yhteiset sitoumukset, joiden mukaan niiden väliset liikesuhteet lopetettaisiin kokonaan vuodesta 2009 lukien.

22 De Beers esitti 25.1.2006 erikseen sitoumuksia (jäljempänä De Beersin yksin esittämät tai antamat sitoumukset), joiden tarkoituksena oli vastata komission markkinatutkimuksen tulosten pohjalta ilmaisemiin huolenaiheisiin. De Beersin yksin antamien sitoumusten mukaan Alrosan De Beersille myymien raakatimanttien määrää vähennettäisiin asteittain siten, että timanttien myyntiarvo pienenisi vuoden 2006 600 miljoonasta USD:sta 400 miljoonaan USD:iin vuoteen 2008 mennessä ja tämän jälkeen myynti päättyisi kokonaan.

23 Komissio toimitti 26.1.2006 kantajalle otteen De Beersin yksin esittämistä sitoumuksista ja kehotti kantajaa esittämään asiaa koskevat huomautuksensa. Komissio toimitti kantajalle myös jäljennöksen kolmansien osapuolten esittämien huomautusten sellaisista versioista, joista luottamukselliset tiedot on poistettu.

24 Tämän jälkeen kantaja ja komissio vaihtoivat näkemyksiään joistakin asetuksen N:o 1/2003 9 artiklassa säädettyä menettelyä koskevista seikoista ja näiden vaikutuksesta käsiteltävänä olevaan asiaan. Kyseessä oli pääasiallisesti oikeus tutustua asiakirjoihin sekä puolustautumisoikeudet ja erityisesti oikeus tulla kuulluksi. Kantaja esitti lisäksi 6.2.2006 päivätyssä kirjeessään huomautuksensa De Beersin yksin antamista sitoumuksista ja kolmansien osapuolten esittämistä huomautuksista.

25 Komissio teki 22.2.2006 [EY] 82 artiklan ja ETA-sopimuksen 54 artiklan täytäntöönpanomenettelystä päätöksen 2006/520/EY (Asia COMP/B-2/38.381 – De Beers) (EUVL L 205, s. 24; jäljempänä päätös).

26 Päätöksen 1 artiklan mukaan ”liitteessä luetellut sitoumukset velvoittavat De Beersiä” ja päätöksen 2 artiklan mukaan ”asian käsittely on päättynyt”.

Oikeudenkäyntimenettely ja asianosaisten lausumat

27 Alrosa nosti nyt käsiteltävänä olevan kanteen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen kirjaamoon 29.6.2006 toimittamallaan kannekirjelmällä.

28 Samana päivänä kirjaamoon toimittamallaan erillisellä asiakirjalla kantaja pyysi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuinta ratkaisemaan asian nopeutetussa menettelyssä työjärjestyksen 76 a artiklan 1 kohdan mukaisesti.

29 Komissio jätti vastineensa 16.8.2006.

30 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin (neljäs jaosto) hyväksyi 14.9.2006 tekemällään päätöksellä kantajan hakemuksen nopeutetusta menettelystä kuultuaan ensin komissiota asian erityisen kiireellisyyden ja olosuhteiden vuoksi.

31 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin (neljäs jaosto) pyysi 28.9.2006 päivätyllä kirjeellään työjärjestyksen 49 ja 64 artiklan nojalla komissiota esittämään De Beersille EY 82 artiklan ja ETA-sopimuksen 54 artiklan nojalla 14.1. ja 1.7.2003 osoitetut väitetiedoksiannot. Komissio noudatti tätä prosessinjohtotoimenpidettä sitä varten asetetun määräajan kuluessa.

32 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin siirsi 9.10.2006 tekemällään päätöksellä asian laajennetun neljännen jaoston käsiteltäväksi työjärjestyksen 14 artiklan 1 kohdan ja 51 artiklan 1 kohdan nojalla kuultuaan ensin asianosaisia.

33 Osapuolten lausumat ja vastaukset ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen esittämiin kysymyksiin kuultiin 19.4.2007 pidetyssä istunnossa.

34 Alrosa vaatii, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin

– kumoaa päätöksen

– velvoittaa komission korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

35 Komissio vaatii, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin

– hylkää kanteen perusteettomana

– velvoittaa Alrosan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Asian oikeudellinen arviointi

1. *Tutkittavaksi ottaminen*

36 Vaikka komissio toteaa, että EY 82 artikla ja ETA-sopimuksen 54 artikla voivat koskea ainoastaan määräävässä asemassa olevia yrityksiä ja ettei Alrosa ole mainitunlainen yritys ja ettei sen voida siten katsoa olevan sellainen osapuoli, jota päätöksen tekemiseen johtanut menettely koskee, eikä mainittua päätöstä voida myöskään pitää sille osoitettuna, komissio ei kiistä kanteen tutkittavaksi ottamisen edellytyksiä siltä osin kuin kanne perustuu siihen, että päätös koskee kantajaa suoraan ja erikseen.

37 Koska kyseessä on kuitenkin ehdoton kanteen tutkittavaksi ottamisen edellytys, yhteisöjen tuomioistuimen on työjärjestyksen 113 artiklan nojalla viran puolesta tutkittava tämä kysymys (asia C-313/90, CIRFS ym. v. komissio, tuomio 24.3.1993, Kok. 1993, s. I-1125, Kok. Ep. XIV, s. I-95, 23 kohta).

38 Koska päätöstä ei ole osoitettu kantajalle, on tältä osin selvitettävä, koskeeko se kantajaa EY 230 artiklan neljännessä kohdassa tarkoitetulla tavalla suoraan ja erikseen.

39 Käsiteltävänä olevassa asiassa De Beersin yksin antamat sitoumukset, joiden mukaan se vähentäisi raakatimanttien ostot Alrosalta tiettyyn määrään vuosien 2006 ja 2008 välisenä aikana eikä vuodesta 2009 lähtien enää ostaisi raakatimantteja Alrosalta suoraan eikä välillisesti, tulevat päätöksen myötä velvoittaviksi asetuksen N:o 1/2003 9 artiklan 1 kohdan mukaisesti. Koska päätöksellä vähennetään De Beersin mahdollisuuksia hankkia raakatimantteja Alrosalta, sillä on suoria ja välittömiä vaikutuksia Alrosan oikeudelliseen asemaan. Näin ollen päätös koskee kantajaa suoraan.

40 Päätös koskee kantajaa myös erikseen sen vuoksi, että se on tehty sellaisessa menettelyssä, jossa Alrosa oli ratkaisevalla tavalla osallisena, ja sen vuoksi, että Alrosa mainitaan päätöksessä nimenomaisesti ja että päätöksen tarkoituksena on lopettaa Alrosan ja De Beersin väliset pitkäaikaiset liikesuhteet kokonaan sekä että päätös vaikuttaa merkittävästi Alrosan kilpailuasemaan raakatimanttien tuottamisen ja toimittamisen markkinoilla (ks. vastaavasti asiat C-68/94 ja C-30/95, Ranska ym. v. komissio, tuomio 31.3.1998, Kok. 1998, s. I-1375, 54–56 kohta).

41 Näin ollen kantajan väite, jolla se kiistää päätöksen lainmukaisuuden EY 230 artiklan neljännen kohdan nojalla, on otettava tutkittavaksi.

2. *Asiakysymys*

42 Väitteet, jotka kantaja esittää kanteensa tueksi, pohjautuvat kolmeen kanneperusteeseen, joista ensimmäisen mukaan kantajan oikeutta tulla kuulluksi on loukattu,

joista toisen mukaan päätös on ristiriidassa asetuksen N:o 1/2003 9 artiklan kanssa, jossa kielletään määräämästä sitoumuksia sellaista asianomaista yritystä velvoittaviksi, joka ei ole mainittuja sitoumuksia vapaaehtoisesti allekirjoittanut, etenkään jos niiden voimassaoloaikaa ei ole rajoitettu, ja joista kolmannen mukaan velvoittaviksi määrättyjen sitoumusten kohtuuttomuus on vastoin asetuksen N:o 1/2003 9 artiklaa, EY 82 artiklaa, sopimusvapautta ja suhteellisuusperiaatetta.

43 Käsiteltävänä olevan asian olosuhteet huomioon ottaen on syytä aloittaa tarkastelemalla toista ja kolmatta kanneperustetta yhdessä.

Kanneperusteet, jotka koskevat asetuksen N:o 1/2003 9 artiklan ja EY 82 artiklan rikkomista sekä sopimusvapauden ja suhteellisuusperiaatteen loukkaamista

Asianosaisten lausumat

44 Kantaja väittää ensiksi, että päätöksellä loukataan asetuksen N:o 1/2003 9 artiklaa, koska sillä määrätään velvoittaviksi sitoumuksia, jotka vain toinen kahdesta asianomaisesta yrityksestä on hyväksynyt, eli De Beersin yksin antamat sitoumukset, ja koska sitoumusten velvoittavuutta ei ole ajallisesti rajattu.

45 Kantajan mukaan asetuksen N:o 1/2003 9 artiklan ensimmäisessä virkkeessä annetaan komissiolle ja sille yritykselle tai niille yrityksille, joita kilpailusääntöjen soveltamismenettely koskee, mahdollisuus ratkaista erimielisyytensä tavalla, joka on molemmille osapuolille edullinen. Olisi siten kantajan mukaan loogista, että komissio voisi silloin, kun asia koskee useita yrityksiä ja nämä esittävät yhdessä komissiolle sitoumuksia, hyväksyä ja määrätä velvoittaviksi ainoastaan mainitunlaiset sitoumukset

mutta ei sellaisia yksipuolisia sitoumuksia, jotka mainituista yrityksistä ainoastaan yksi on esittänyt. Käsiteltävänä olevassa asiassa kantajaa olisi sen itsensä mukaan ollut pidettävä yrityksenä, jota asia koskee. Näin ollen komissiolla ei kantajan mukaan ollut oikeutta määrätä De Beersin yksin antamia sitoumuksia velvoittaviksi.

46 Lisäksi asetuksen 9 artiklan toisen virkkeen on kantajan mukaan katsottava sitovan komissiota tämän määrätessä sitoumukset velvoittaviksi siten, että komissio voi tehdä ainoastaan päätöksiä, jotka ovat voimassa määräajan. Käsiteltävänä olevassa asiassa päätös on kuitenkin tehty ennalta määräämättömäksi ajaksi.

47 Kantaja väittää lisäksi, että päätöksellä poistetaan Alrosalta ehdottomalla tavalla ja potentiaalisesti määräämättömäksi ajaksi kaikki mahdollisuudet toimittaa raakatimantteja De Beersille. Tältä osin päätöksellä rikotaan kantajan mukaan asetuksen N:o 1/2003 9 artiklaa ja EY 82 artiklaa ja loukataan sopimusvapautta.

48 Tässä kohdin kantaja väittää ensiksi, että päätöksessä on oikeudellinen virhe, koska se merkitsee lain mukaan sallitun menettelyn kieltämistä ennalta määräämättömäksi ajaksi.

49 Kantajan mukaan EY 4 artiklan 1 kohdassa vahvistetulla vapaaseen kilpailuun perustuvan avoimen markkinatalouden periaatteella sekä jäsenvaltioiden oikeusjärjestelmässä vahvistetulla ja nykyään myös yhteisön oikeudessa tunnustetulla sopimusvapaudella (asia T-41/96, Bayer v. komissio, tuomio 26.10.2000, Kok. 2000, s. II-3383, 180 kohta; ks. myös asiassa 210/81, Schmidt v. komissio, tuomio 11.10.1983, Kok. 1983, s. 3045, 3072, annettu julkisasiamies Rozèsin ratkaisuehdotus ja asiassa C-7/97, Bronner, tuomio 26.11.1998, Kok. 1998, s. I-7791, I-7794, 56 kohta, annettu julkisasiamies Jacobsin ratkaisuehdotus) on kantajan mukaan perustavanlaatuinen merkitys yhteisön oikeusjärjestyksessä.

50 Näin ollen yhteisön kilpailusääntöjä sovellettaessa on kantajan mukaan otettava huomioon edellä mainitut periaatteet. Etenkään EY 82 artiklaa, joka koskee erityisiä väärinkäytöksi katsottavia menettelyjä, ei voida tulkita siten, että yksistään tuotteiden myymistä tai ostamista koskevan sopimuksen tekeminen olisi lainvastaista yksinomaan sillä perusteella, että sopimuspuolista jompikumpi on määräävässä asemassa.

51 Käsiteltävänä olevassa asiassa päätöksellä viedään Alrosalta ja De Beersiltä kokonaan vapaus tehdä sopimus, ad hoc -sopimukset mukaan luettuina, yksinomaan sillä perusteella, että De Beers on määräävässä asemassa raakatimanttien ostomarkkinoilla. Päätös johtaisi siihen, että De Beers voisi lain nojalla boikotoida Alrosaa vuodesta 2009 lukien. Tämä tilanne, josta ei ole ennakkotapausta, on sitäkin huomionarvoisempi, kun otetaan huomioon, että ilmoitettu sopimus kattoi alun perin ainoastaan 50 prosenttia Alrosan raakatimanttien vuosituotannosta ja 10 prosenttia maailmanmarkkinoiden vuosituotannosta sekä myöhemmin yhteisten sitoumusten antamisen jälkeen 18 prosenttia Alrosan vuosituotannosta ja 3,6 prosenttia maailmanmarkkinoiden vuosituotannosta.

52 Kantaja väittää tämän jälkeen, että päätökseen sisältyy ilmeinen arviointivirhe, koska komission ilmaisemat ilmoitettua sopimusta koskevat huolenaiheet eivät millään tavoin oikeuttaneet rajoittamaan yhtiön sopimusvapautta.

53 Komission ilmaisema päähuolenaihe sen arvioidessa alustavasti ilmoitettua sopimusta EY 82 artiklan ja ETA-sopimuksen 54 artiklan valossa oli kantajan mukaan se, että sopimuksen mukainen yksinomaisia toimituksia koskeva sitoumus johtaisi siihen, että De Beersin markkinavoima vahvistuisi ja Alrosa joutuisi pois raakatimanttien toimitusmarkkinoilta ja näin ollen muut ostajat menettäisivät mahdollisuuden käyttää mainittua merkittävää hankintalähdettä.

54 Edellä mainitun kaltaisessa tapauksessa olisi oikeuskäytännön mukaisesti (asia 85/76, Hoffmann-La Roche v. komissio, tuomio 13.2.1979, Kok. 1979, s. 461, Kok. Ep. IV, s. 341, 89 kohta ja asia T-65/98, Van den Bergh Foods v. komissio, tuomio 23.10.2003,

Kok. 2003, s. II-4653, 80, 81 ja 160 kohta) ollut tarpeen arvioida konkreettisesti De Beersin menettelyyn liittyvän markkinoiden eristämisen vaikutuksia. Arviointi olisi ollut sitäkin tarpeellisempaa, koska hallintoviranomaiset ja tuomioistuimet eivät ole tähän mennessä olleet tilanteessa, jossa niiden olisi ollut ratkaistava, onko määräävässä asemassa olevaa ostajaa koskeva yksinomainen toimitussitoumus EY 82 artiklan mukainen.

55 Käsiteltävänä olevassa asiassa olisi ollut asianmukaista yhtäältä muuttaa ilmoitettua sopimusta siinä määrin riittävästi, kuin markkinoiden eristämisen aiheuttamien vaikutusten vähentämiseksi olisi ollut tarpeen, ja toisaalta oli perusteetonta viedä Alrosalta kaikki mahdollisuudet sopimuksen tekemiseen De Beersin kanssa.

56 Kantaja katsoo lopuksi, että päätöksellä on itsellään kilpailua rajoittavia vaikutuksia. Ensinnäkin kantaja menettää mahdollisuutensa liiketoimintaan markkinoiden suurimman ostajan kanssa, minkä vuoksi se saattaa joutua vähentämään tuotantoaan, koska vaihtoehtoisten ostajien löytymisestä vastaavilla hinnoilla ei ole takeita. Toiseksi De Beers menettää mahdollisuutensa Alrosan tuotteiden ostamiseen, jolloin muille ostajille tarjoutuu mahdollisuus markkinavaltansa vahvistamiseen neuvotteluissaan Alrosan kanssa ja samalla mahdollisuus keinotekoisten hintojen asettamiseen.

57 Kantajan mukaan päätös on lisäksi ristiriidassa asetuksen N:o 1/2003 9 artiklan, EY 82 artiklan ja suhteellisuusperiaatteen kanssa.

58 Tältä osin kantaja väittää ensiksi, että EY 5 artiklan kolmannen kohdan mukaisesta suhteellisuusperiaatteesta, jonka mukaan yhteisön toiminnassa ei saada ylittää sitä, mikä on tarpeen perustamissopimuksen tavoitteiden saavuttamiseksi, seuraa yhteisöjen tuomioistuimen mukaan, että taloudelliseen toimintaan kohdistuva kielto on lainmukainen vain sillä edellytyksellä, että kieltotoimenpiteet ovat kyseessä olevilla säännöksillä hyväksyttävästi tavoiteltavien päämäärien saavuttamiseen soveltuvia

ja tarpeellisia, ja että silloin, kun on mahdollista valita usean tarkoituksenmukaisen toimenpiteen välillä, on valittava vähiten pakottava/rajoittava, eivätkä toimenpiteistä aiheutuvat haitat saa olla liian suuria tavoiteltuihin päämääriin nähden (asia C-331/88, Fedesa ym., tuomio 13.11.1990, Kok. 1990, s. I-4023, 13 kohta ja yhdistetyt asiat C-241/91 P ja C-242/91 P, RTE ja ITP v. komissio, tuomio 6.4.1995, Kok. 1995, s. I-743, 93 kohta).

59 Kantaja katsoo tämän jälkeen, että mainittu periaate soveltuu päätöksiin, jotka komissio tekee asetuksen N:o 1/2003 9 artiklan nojalla. Kantajan mukaan komissiolle asetuksella N:o 1/2003 myönnetty toimivalta liittyy sillä olevaan velvollisuuteen valvoa EY 81 ja EY 82 artiklan mukaisten periaatteiden soveltamista. Komissio ei siten tätä toimivaltaa käyttäessään saa ylittää sitä, mikä on tarpeen kilpailun vääristymisen estämisen turvaamiseksi sisämarkkinoilla.

60 Tältä osin on merkityksetöntä, että komission velvoittaviksi määräämät sitoumukset ovat alun perin asianomaisten yritysten antamia ja että ne mahdollisesti ylittävät sen, mikä on tarpeen EY 81 ja EY 82 artiklan noudattamiseksi. Asianomaiset yritykset ehdottivat sitoumuksiaan ainoastaan vastatakseen komission niille ilmoittamiin huolenaiheisiin. Näin ollen niiden sitoumusten, jotka komissio on viime kädessä katsonut tarpeellisiksi, täytyy edelleenkin vastata ennakkoarvioinnin yhteydessä ilmaistuihin huolenaiheisiin ylittämättä kuitenkaan sitä, mikä on yhteisön kilpailusääntöjen noudattamisen varmistamiseksi tarkoituksenmukaista, tarpeellista ja mahdollisimman vähän pakottavaa. Näitä vaatimuksia on joka tapauksessa noudatettava silloin, kun velvoittaviksi määrätyillä sitoumuksilla on todennäköisesti epäedullisia vaikutuksia jollekin asianosaiselle, kuten käsiteltävänä olevassa asiassa on asianlaita.

61 Kantaja katsoo lopuksi, että päätös on ristiriidassa suhteellisuusperiaatteen kanssa.

62 Ensinnäkin kantaja katsoo, että päätös ei ole tarpeellinen EY 82 artiklassa asetetun määräävän aseman väärinkäytön kieltoa koskevan tavoitteen saavuttamiseksi. Komissiolle tarjotut yhteiset sitoumukset olisivat vähentäneet Alrosan vuosituotannostaan De Beersille toimittaman osuuden vuoden 2005 50 prosentista 18 prosenttiin vuoteen 2010 mennessä ja siitä eteenpäin niiden hintojen perusteella, jotka olivat voimassa ilmoitetun sopimuksen tekoajankohtana, ja tosiasiassa kyseinen osuus olisi sitten pienentynyt entisestään, kun otetaan huomioon Alrosan odotettavissa oleva tuotannonlisäys sekä raakatimanttien odotettavissa oleva hinnankorotus. Komissio on aikaisemmissa määräävässä asemassa olevia tavarantoimittajia koskevissa päätöksissään kuitenkin katsonut yleisesti, että 50 prosentin osuus on ollut riittävä, ja käsiteltävänä olevassa asiassa tätä huomattavasti pienempi osuus olisi ollut riittävä.

63 Toiseksi päätös aiheuttaa kantajan mukaan kohtuutonta haittaa EY 82 artiklassa tavoiteltavaan kilpailun vääristymisen estämistä koskevaan päämäärään nähden. Kantajan mukaan päätöksellä riistetään kokonaan Alrosalla aikaisemmin ollut mahdollisuus sopimuksen tekemiseen De Beersin kanssa. Kun otetaan huomioon komission esiintuoma markkinoiden eristämisen vaaraa koskeva huolenaihe, olisi mainitun vaaran todellinen merkitys huomioon ottaen riittänyt, että ilmoitettua sopimusta olisi muutettu yhteisissä sitoumuksissa ehdotetulla tavalla ja näin ollen De Beersille toimitettava osuus olisi pienentynyt 18 prosenttiin Alrosan vuosituotannosta ja 3,6 prosentin osuuteen maailmanmarkkinoista. Komissio ei kuitenkaan ilmoittanut päätöksessään syytä siihen, miksi mainittua vähemmän pakottavaa vaihtoehtoa, jota asianomaiset yritykset olivat ehdottaneet, ei voitu hyväksyä.

64 Kolmanneksi se, että päätös ei ole oikeasuhteinen, aiheuttaa vuorostaan syrjintää Alrosaan nähden, sillä muut myyjät voivat edelleen vapaasti toimittaa raakatimanttejaan De Beersille sellaisina määrinä, jotka ovat koko maailman vuosituotannosta prosentuaalisesti laskettuina yhteisillä sitoumuksilla muutetussa ilmoitetussa sopimuksessa vahvistetut 3,6 prosenttia tai enemmän.

65 Komission mukaan kantajan esittämät kanneperusteet ovat perusteettomia.

66 Komissio katsoo ensinnäkin, että asetuksen N:o 1/2003 9 artiklan ensimmäisen virkkeen käsitteellä ”asianomaiset yritykset” samoin kuin mainitun asetuksen muissa säännöksissä käytettävällä käsitteellä ”asianomaiset osapuolet” tarkoitetaan henkilöä tai henkilöitä, jota tai joita vastaan oikeudenkäyntimenettely on aloitettu, eli henkilöitä, joiden voidaan katsoa olevan vastuussa EY 81 artiklassa ja ETA-sopimuksen 53 artiklassa tarkoitetusta sopimuksesta tai yhdenmukaistetusta menettelytavasta sekä EY 82 artiklassa ja ETA-sopimuksen 54 artiklassa tarkoitetusta määräävän aseman väärinkäytöstä. Käsiteltävänä olevassa asiassa De Beers oli komission mukaan ainoa yritys, jota aloitettu oikeudenkäyntimenettely määräävän aseman väärinkäyttöä koskevien säännösten nojalla koski. Näin ollen De Beers oli ainoa, joka oli saattanut tässä yhteydessä esittää sellaisia sitoumuksia, jotka komissiolla oli oikeus määrätä velvoittaviksi.

67 Lisäksi asetuksen N:o 1/2003 9 artiklan toisen virkkeen sanamuotoa voidaan komission mukaan tulkita ainoastaan siten, että siinä myönnetään komissiolle toimivalta, mutta ei velvollisuutta, tehdä määräaikaisia päätöksiä.

68 Komissio väittää lisäksi, että päätös ei ole ristiriidassa sopimusvapauden kanssa. Komissio katsoo ensinnäkin, että on virheellistä väittää, että päätöksessä kiellettäisiin lainmukainen menettely.

69 Sopimusvapautta on komission mukaan rajoitettu EY 81 ja EY 82 artiklan mukaisella kilpailua rajoittavien menettelyjen kiellolla. Käsiteltävänä olevassa asiassa kävi ennakkoarvioinnin perusteella ilmi, että Alrosan ja De Beersin pitkäaikaisten liikesuhteiden valossa sopimus oli mainittujen määräysten vastainen, samoin kuin muunkinlaiset komission tutkimuksen aikaiset osapuolten väliset liikesuhteet, kuten ”willing buyer / willing seller” -periaatteen mukaiset ad hoc -myynnit. Lisäksi komission ennakkoarviointi ei perustunut yksinomaan De Beersin määräävään markkina-asemaan ostajana, kuten kantaja väittää, vaan myös määräävään markkina-asemaan raakatimanttien tuotannossa ja toimittamisessa, kuten päätöksen 23 ja 24 perustelukappaleessa todetaan.

70 Päätöksellä ei myöskään riistetty Alrosan sopimusvapautta. Komission mukaan sillä päinvastoin määrättiin velvoittaviksi De Beersin yksin antamat sitoumukset, jotka tämä oli antanut käyttämällä sopimusvapauttaan, johon sisältyy oikeus Alrosan kanssa tehdyn sopimuksen voimassaolon päättämiseen. Täysin mahdollista on, että Alrosan etujen mukaista on tehdä sopimus merkittävimmän kilpailijansa kanssa ja näin välttyä vapaaseen kilpailuun liittyviltä riskeiltä. Oikeuskäytännön mukaan EY 82 artiklaa sovellettaessa ei kuitenkaan oteta huomioon sitä, että sopimuksen tekeminen määräävässä asemassa olevan yrityksen kanssa saattaisi mahdollisesti olla mainitun yrityksen kauppakumppanin etujen mukaista, eikä myöskään mainitun kauppakumppanin muita olosuhteita (em. asia Hoffmann-La Roche v. komissio, tuomion 89 ja 91 kohta; asia 322/81, Michelin v. komissio, tuomio 9.11.1983, Kok. 1983, s. 3461, Kok. Ep. VII, s. 339, 71 kohta; asia C-393/92, Almelo, tuomio 27.4.1994, Kok. 1994, s. I-1477, Kok. Ep. XV, s. I-121, 44 kohta ja asia T-65/89, BPB Industries ja British Gypsum v. komissio, tuomio 1.4.1993, Kok. 1993, s. II-389, Kok. Ep. XIV, s. II-1, 68 kohta).

71 Komissio katsoo tämän jälkeen, että on virheellistä väittää, että sen ilmaisemat huolenaiheet eivät oikeuttaneet hyväksymään De Beersin yksin antamia sitoumuksia.

72 Samalla kun komissio myöntää, että yleensä on tarpeen tutkia nimenomaisesti, mitä vaikutuksia markkinoiden eristämisellä voi olla kilpailuun markkinoilla, se toteaa, että käsiteltävänä olevassa asiassa olisi ollut erittäin vaikea selvittää, voisiko De Beers ostaa tietyn määrän raakatimantteja Alrosalta aiheuttamatta niitä seurauksia, joihin komission ennakkoarvioinnissa viitataan, ja tarvittaessa minkäsuuruisen määrän. Mainitunlaisen arvioinnin tekeminen ei kuitenkaan ollut tarpeen, koska komissio saattoi asetuksen N:o 1/2003 9 artiklan tavoite huomioon ottaen täysin laillisesti hyväksyä De Beersin yksin antamat sitoumukset sellaisinaan. Lisäksi komission virkamiehet olivat jo hallinnollisen menettelyn aikana ilmoittaneet asianosaisille, että Alrosan ja De Beersin välisten liikesuhteiden lopullista katkaisemista harkittiin.

73 Lisäksi päinvastoin kuin kantaja väittää, komission huolenaiheena ei ollut yksinomaan kilpailijoiden sulkeminen pois markkinoilta tai markkinoiden eristäminen. Mainittuihin huolenaiheisiin kuuluivat päinvastoin myös Alrosan ja De Beersin

väliset liikesuhteet kokonaisuudessaan, ja tarkoituksena oli tavanomaiseen kilpailuun kuulumattomien menetelmien avulla säännellä yhdessä raakatimanttien määrää, hintaa ja valikoimaa maailmanmarkkinoilla, jotta yksi itsenäinen tavarantoimittaja poistettaisiin kokonaan markkinoilta, De Beersin ”market maker” -asemaa vahvistettaisiin ja vapaan kilpailun säilymistä ja kehitystä estettäisiin, kuten päätöksen 28, 30 ja 32 perustelukappaleesta ilmenee.

74 Komissio väittää lopuksi, että kantajan väite, jonka mukaan päätöksen täytäntöönpanolla olisi kilpailua rajoittavia vaikutuksia, on perusteeton. Komissio katsoo, että tältä osin esitetyt väitteet ovat merkityksettömiä, koska Alrosa esitetään niissä virheellisesti De Beersin tavarantoimittajana, kun se todellisuudessa on De Beersin kilpailija, eivätkä ne ole taloudelliselta kannalta katsottuna vakuuttavia eivätkä muutoinkaan perusteltuja.

75 Toiseksi komissio väittää, että päätöksellä ei loukata suhteellisuusperiaatetta.

76 Komissio myöntää tältä osin heti alkuun, että suhteellisuusperiaatetta on noudatettava tehtäessä päätöksiä, joissa sovelletaan asetuksen N:o 1/2003 9 artiklaa.

77 On kuitenkin otettava huomioon mainitun säännöksen erityispiirteet. Päinvastoin kuin asetuksen N:o 1/2003 7 artiklassa, jonka mukaan komissio voi todeta, että säännöksiä on rikottu, ja määrätä asianomaiset osapuolet lopettamaan todetun rikkomisen sekä määrätä ne toteuttamaan kaikki toimintaa koskevat tai rakenteelliset korjaustoimenpiteet, mukaan lukien yhteisön kilpailusäännösten vastaisten liikesuhteiden lopettaminen, asetuksen N:o 1/2003 9 artiklassa säädetään, että komissio voi rikkomisen tapahtumista toteamatta vahvistaa, ettei jatkotoimenpiteisiin ole tarvetta,

koska asianomaiset yritykset ovat vapaaehtoisesti esittäneet sitoumuksia, joiden tarkoituksena on poistaa komission esittämät kilpailuun liittyvät huolenaiheet.

78 Mainitut seikat huomioon ottaen asetuksen N:o 1/2003 9 artiklan nojalla tehdyn päätöksen ei tarvitse perustua sellaiseen perustelujen esittämiseen, jota mainitun asetuksen 7 artiklan perusteella tehdyltä päätökseltä vaaditaan, etenkään silloin, kun komission ilmaisemien huolenaiheiden poistamiseksi tarpeellisen sitoumuksen luonteen tai ulottuvuuden määrittäminen osoittautuu vaikeaksi, esimerkiksi silloin, kun komission kyseenalaisena pitämä menettely on uusi ja erityinen, kuten käsiteltävänä olevassa tapauksessa. Lisäksi asetuksen N:o 1/2003 9 artiklan päämäärän toteutuminen vaarantuisi, jos sellaisen tarkastelun tulos, joka mainitun säännöksen nojalla tehdyn päätöksen osalta on suoritettava, riippuisi toisen, mainitun asetuksen 7 artiklan nojalla tehdyn hypoteettisen päätöksen arvioinnista. Tämä merkitsisi sitä, että komission olisi kuitenkin suoritettava vastaavanlainen arviointi kuin asetuksen N:o 1/2003 7 artiklan nojalla tehdystä päätöksestä, jolloin se luopuisi osasta saavutettua tehokkuutta, jota lainsäätäjä on mainitun asetuksen 9 artiklan säätämisellä tavoitellut.

79 Lisäksi ennen annettujen sitoumusten hyväksymistä komission on tarkistettava, että niillä ratkaistaan riittävässä määrin sen esittämät kilpailua koskevat huolenaiheet. Asetuksen 9 artikla muodostaa tässä asiayhteydessä soveltamisvälineen.

80 Komissio myöntää, että suhteellisuusperiaate edellyttää, että komissio ei saa hyväksyä selvästi liiallisia sitoumuksia, mutta lisää, että koska sitoumukset ovat asianomaisten yritysten vapaaehtoisesti antamia, mainitunlainen tilanne olisi todennäköisesti hyvin poikkeuksellinen. Komissiolla ei voi missään tapauksessa olla velvollisuutta suorittaa rinnakkaista arviointia, joka vastaisi hypoteettista asetuksen N:o 1/2003 7 artiklan nojalla tehtyä päätöstä, koska mainitunlaisen rinnakkaisen arvioinnin suorittaminen olisi ristiriidassa mainitun asetuksen 9 artiklan tavoitteen kanssa, mitä tulee menettelyn tehokkuuteen.

81 Komissio päättelee edellä esitetyn perusteella, että asetuksen N:o 1/2003 9 artiklan tavoitteet ja yleinen rakenne huomioon ottaen ja jotta mainittu säännös ei menettäisi tehokkuuttaan, mainitun säännöksen nojalla tehtyyn päätökseen kohdistuvan tuomioistuinvalvonnan on käsitettävä ainoastaan sen arvioiminen, onko käsillä suhteellisuusperiaatteen ilmeinen loukkaaminen, ja yleisemmin, onko sen monitahoisen taloudellisen arvioinnin yhteydessä tapahtunut ilmeinen virhe, jonka tarkoituksena on ratkaista, poistavatko asianomaisten yritysten antamat sitoumukset ennakkoarvioinnin yhteydessä esitetyt huolenaiheet.

82 Komissio väittää tämän jälkeen, että käsiteltävänä olevassa asiassa tehty päätös ei ole suhteeton ja ettei sillä perusteettomasti loukata Alrosan hyväksyttäviä kaupallisia etuja.

83 Ensinnäkin kantajan väite, jonka mukaan päätöksellä ylitettiin se, mikä oli tarpeen, määrättäessä De Beersin yksin antamat sitoumukset velvoittaviksi, on komission mukaan perusteeton. Komission mukaan on harhaanjohtavaa väittää, että ilmoitetulla sopimuksella varattiin Alrosan vuosituotannosta De Beersille ainoastaan puolet, koska toinen puoli oli joka tapauksessa varattu Venäjän markkinoita varten ja koska ilmoitettu sopimus kattoi siten alkuperäisen sanamuotonsa mukaan maailmanmarkkinoille tarkoitetun vuosituotannon kokonaisuudessaan, ja myöhemmin 36 prosenttia siitä, jos yhteiset sitoumukset olisi määrätty velvoittaviksi. Lisäksi mainittuja prosenttiosuuksia ei ole tarkasteltava erillisinä vaan sellaisten lähes puoli vuosisataa sitten solmittujen liikesuhteiden asiayhteydessä, joiden tarkoituksena oli säännellä yhdessä tuotantoa ja hintoja. Tätä taustaa vasten ensinnäkin komissio esitti huolenaiheensa, jotka koskivat De Beersin määräävää asemaa markkinoilla ja sitä, ettei Alrosalla ollut mahdollisuutta täysipainoiseen kilpailuun sen kanssa; toiseksi asianomaiset kolmannet osapuolet olivat vahvistaneet, että mainittujen yritysten välisten liikesuhteiden lopettaminen oli tarpeen; ja kolmanneksi De Beers oli yksipuolisesti tarjoutunut noudattamaan mainitunlaisia sitoumuksia ja ratkaissut siten kaikki mahdolliset huolenaiheet. Komissio väittää lisäksi, että avoimien tarjouskilpailujen kautta suoritettavien liiketoimien kielto on perusteltu sen toiminnan valossa, jota Alrosa ja De Beers ovat aiemmin harjoittaneet ”willing buyer / willing seller” -tyyppisen ad hoc -kaupanteon yhteydessä. Oli miten oli, kantaja ei ole millään tavoin näyttänyt, millä tavoin vähemmän pakottavat sitoumukset, kuten komissiolle aiemmin esitetyt yhteiset sitoumukset, olisivat voineet olla riittäviä.

84 Toiseksi kantajan väite, jonka mukaan päätöksestä on aiheutunut sille kohtuutonta haittaa suhteessa tavoiteltuun päämäärään, on perusteeton. Komissio on nimittäin ottanut asianmukaisesti kantajan edun huomioon antaessaan sille tilaisuuden esittää De Beersin yksin antamia sitoumuksia koskevat huomautuksensa ja päättäessään siirtymävaiheesta, jonka aikana kantajalla olisi mahdollisuus luoda vaihtoehtoinen jakelujärjestelmä. Lisäksi Alrosa itse antoi vuoden 2003 syyskuussa komissiolle sitoumuksia, joiden mukaan sen liikesuhteet De Beersin kanssa lopetettaisiin kokonaan ja lopullisesti. Myöskään asiaintila, jonka mukaan Alrosalla ei siirtymävaiheen jälkeen olisi enää mahdollisuutta tehdä sopimusta De Beersin kanssa, ei olisi lopullinen, koska oikeudenkäyntimenettely voidaan asetuksen N:o 1/2003 9 artiklan 2 kohdan nojalla aina aloittaa uudelleen.

85 Kolmanneksi kantajan väite, jonka mukaan päätös on kantajaa syrjivä, koska se on erilaisessa asemassa De Beersiin nähden kuin muut tavarantoimittajat, ensinnäkin, koska se on mainitun määräävässä asemassa olevan yrityksen pääasiallisin kilpailija, ja toiseksi, koska sen ja mainitun yrityksen välillä on pitkäaikaiset liikesuhteet, on perusteeton.

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

– Komissiolle asetuksen N:o 1/2003 9 artiklassa myönnetty toimivalta

86 Asetuksen N:o 1/2003 9 artiklan sanamuodosta itsestään seuraa, että komissio voi päätöksellään määrätä asianomaisten yritysten tarjoamat sitoumukset velvoittaviksi silloin, kun niillä voidaan poistaa komission ennakkoarvioinnissaan esittämät huolenaiheet. Koska yritysten tarjouksilla ei sellaisenaan ole sitovia oikeusvaikutuksia, asetuksen N:o 1/2003 9 artiklan nojalla tehdyllä komission päätöksellä on lakiin perustuvat seuraukset yrityksille.

87 Koska mainitun päätöksen vaikutuksena on kilpailusääntöjen rikkomisen toteamista ja seuraamusten määräämistä koskevan menettelyn päättyminen, sitä ei voida pitää ainoastaan neuvottelukumppanin vapaamuotoisesti esittämää ehdotusta koskevana komission hyväksyntänä, vaan se on sitova toimenpide, jolla lopetetaan rikkomista tai mahdollista rikkomista merkitsevä tilanne ja jonka toteuttaessaan komissio käyttää kaikkea sille EY 81 ja EY 82 artiklassa myönnettyä toimivaltaa, sanotun vaikuttamatta siihen ainoaan erityispiirteeseen, että asianomaisten yritysten esittämät sitoumukset vapauttavat komission velvollisuudesta noudattaa EY 85 artiklassa määrättyä menettelyä ja velvollisuudesta näyttää toteen, että rikkominen on tapahtunut.

88 Silloin kun asetuksen N:o 1/2003 9 artiklan nojalla tehdyllä päätöksellä määrätään velvoittavaksi tietty kolmansiin osapuoliin kohdistuva menettely, sillä voi epäsuorasti olla sellaisia oikeusvaikutuksia erga omnes, joiden luomiseen asianomaisilla yrityksillä ei yksinään olisi ollut toimivaltaa; komissio on näin ollen päätöksen ainoa tekijä siitä lähtien, kun se määrää asianomaisen yrityksen antamat sitoumukset velvoittaviksi, ja on siten yksin vastuussa päätöksestä. Komissio ei ole velvollinen ottamaan huomioon asianomaisten yritysten sille antamia sitoumuksia millään tavoin, eikä etenkään siinä muodossa kuin asianomaiset yritykset ovat ne esittäneet.

89 Vaikka asetuksessa N:o 1/2003 ei määritellä asianomaisen yrityksen käsitettä, mainitun asetuksen säännöksistä seuraa, että sillä tarkoitetaan yrityksiä, jotka ovat vastuussa kyseessä olevasta käyttäytymisestä ja joihin voidaan siitä syystä kohdistaa rangaistustoimenpiteitä.

90 EY 82 artiklan nojalla käytävässä menettelyssä asianomaiseksi yritykseksi katsotaan lähtökohtaisesti määräävässä asemassa oleva yritys, jonka voidaan katsoa syyllistyvän käyttäytymisellään väärinkäyttöön. Jos sellainen tulkinta hyväksyttäisiin, jonka mukaan kaikki ne yritykset, joihin sellaiset toimintaa koskevat sitoumukset vaikuttavat, joiden tarkoituksena on lopettaa todettu tai mahdollinen väärinkäyttö, olisi

liitettävä sitoumusten piiriin asianomaisina yrityksinä, tästä seuraisi, että asetuksen N:o 1/2003 9 artiklan soveltaminen olisi useimmissa EY 82 artiklassa tarkoitetuissa tapauksissa käytännössä mahdotonta.

91 Sen päätöksen soveltamisajan osalta, jolla sitoumukset määrätään velvoittaviksi, on huomattava, että vaikka asetuksen N:o 1/2003 9 artiklan 1 kohdassa säädetään, että mainitunlainen päätös voidaan hyväksyä määräajaksi, siihen ei kuitenkaan ole velvollisuutta. Kuten komissio aivan oikeutetusti korostaa, asetuksen N:o 1/2003 9 artiklan lopullinen sanamuoto eroaa tässä kohdin [EY] 81 ja [EY] 82 artiklassa vahvistettujen kilpailusääntöjen täytäntöönpanosta annettua neuvoston asetusta koskevan komission ehdotuksen [KOM(2000) 582 lopullinen] sanamuodosta, jonka mukaan mainitunlainen päätös ”hyväksytään määräajaksi”. Näin ollen ei ole mitään periaatteellista estettä sille, että komissio määräisi sitoumukset velvoittaviksi määräämättömäksi ajaksi.

92 Lisäksi vaikka asetuksen N:o 1/2003 9 artiklassa ei mainita suhteellisuusperiaatetta, toisin kuin mainitun asetuksen 7 artiklan 1 kohdassa, komissiolla on velvollisuus noudattaa sitä tehdessään päätöksiä mainitulla perusteella. Suhteellisuusperiaate on vakiintuneessa oikeuskäytännössä tunnustettu yhdeksi yhteisön oikeuden yleisistä periaatteista (em. asia Fedesa ym., tuomion 13 kohta).

93 Asetuksen N:o 1/2003 34 perustelukappaleen mukaan ”[EY] 5 artiklassa tarkoitettujen toissijaisuus- ja suhteellisuusperiaatteiden mukaisesti tässä asetuksessa ei ylitetä sitä, mikä on tarpeen asetuksen tavoitteen saavuttamiseksi eli yhteisön kilpailusääntöjen tehokkaan soveltamisen mahdollistamiseksi”.

94 Komissio myöntää esittämissään huomautuksissa, että suhteellisuusperiaatetta sovelletaan asetuksen N:o 1/2003 9 artiklan nojalla tehtyihin päätöksiin. Komissio katsoo kuitenkin, että mainittua periaatetta ei sovelleta samalla tavoin mainitun asetuksen 7 artiklan 1 kohdan ja 9 artiklan 1 kohdan osalta.

95 Tässä kohdin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa ensinnäkin, että asetuksen N:o 1/2003 7 artiklan 1 kohdan tavoite on sama kuin mainitun asetuksen 9 artiklan 1 kohdan tavoite ja myös sama kuin koko asetuksen N:o 1/2003 pääasiallinen tavoite, joka on perustamissopimuksen kilpailusääntöjen tehokkaan soveltamisen varmistaminen.

96 Mainitun tavoitteen saavuttamiseksi komissiolle on myönnetty harkintavaltaa sille asetuksella N:o 1/2003 myönnetyn valintamahdollisuuden käyttämistä varten, jolloin sillä on mahdollisuus joko määrätä asianomaisten yritysten antamat sitoumukset velvoittaviksi ja tehdä mainitun asetuksen 9 artiklassa tarkoitettu päätös tai noudattaa mainitun asetuksen 7 artiklan 1 kohdassa säädettyä menettelyä, jolloin rikkomisen tapahtuminen on erikseen todettava.

97 Mainittu harkintavalta, joka koskee noudatettavan menettelyn valintaa, ei kuitenkaan poista komissiolta velvollisuutta noudattaa suhteellisuusperiaatetta sen määrätessä yritysten antamat sitoumukset velvoittaviksi asetuksen N:o 1/2003 9 artiklan 1 kohdan perusteella.

98 Toiseksi kyseessä olevaa alaa koskevan vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan suhteellisuusperiaate edellyttää, että yhteisön toimielinten säädöksillä, päätöksillä ja muilla toimenpiteillä ei ylitetä sitä, mikä on asianmukaista ja tarpeellista tavoitellun päämäärän saavuttamiseksi (asia T-260/94, Air Inter v. komissio, tuomio 19.6.1997, Kok. 1997, s. II-997, 144 kohta ja em. asia Van den Bergh Foods v. komissio, tuomion

201 kohta), koska on selvää, että silloin kun on mahdollista valita usean tarkoituksenmukaisen toimenpiteen välillä, on valittava vähiten pakottava eivätkä toimenpiteistä aiheutuvat haitat saa olla liian suuria tavoiteltuihin päämääriin nähden (asia 265/87, Schräder, tuomio 11.7.1989, Kok. 1989, s. 2237, Kok. Ep. X, s. 109, 21 kohta ja asia C-174/05, Zuid-Hollandse Milieufederatie ja Natuur en Milieu, tuomio 9.3.2006, Kok. 2006, s. I-2443, 28 kohta).

99 Tietyn toimenpiteen suhteellisuusperiaatteen mukaisuuden valvonta on siten objektiivista valvontaa, ja riidanalaisen päätöksen tarkoituksenmukaisuus ja tarpeellisuus on arvioitava suhteessa toimielimen tavoittelemaan päämäärään. Asetuksen N:o 1/2003 7 artiklan nojalla tehtävien päätösten tavoitteena on lopettaa todettu rikkominen; mainitun asetuksen 9 artiklan nojalla tehtävien päätösten tavoitteena on vastata komission ennakkoarvioinnissaan esittämiin huolenaiheisiin, jotka oikeuttavat komission harkitsemaan sellaisen päätöksen tekemistä, jolla vaaditaan rikkomisen lopettamista.

100 Siinä tapauksessa, että sovelletaan asetuksen N:o 1/2003 7 artiklan 1 kohtaa, komission on todettava rikkomisen tapahtuminen, mikä merkitsee sitä, että asianomaiset markkinat ja tilanteen vaatiessa se väärinkäyttö, johon kyseessä oleva yritys on syyllistynyt, on määriteltävä täsmällisesti. Sovellettaessa mainitun asetuksen 9 artiklan 1 kohtaa komissiolla ei tosin ole velvollisuutta näyttää muodollisesti toteen, että rikkominen on tapahtunut, kuten muuten asetuksen N:o 1/2003 13 perustelukappaleessa todetaan, mutta komission on kuitenkin osoitettava sellaisten kilpailuun liittyvien huolenaiheiden olemassaolo, jotka oikeuttavat sen harkitsemaan EY 81 ja EY 82 artiklan mukaisen päätöksen tekemistä ja joiden perusteella se voi määrätä asianomaisen yrityksen noudattamaan tiettyjä sitoumuksia, mikä edellyttää markkina-analyysia ja mahdollisen rikkomisen arviointia, tosin ei yhtä lopullisessa määrin kuin sovellettaessa asetuksen N:o 1/2003 7 artiklan 1 kohtaa, vaikka mainitun arvioinnin onkin oltava riittävän perusteellinen, jotta sitoumuksen tarkoituksenmukaisuus on arvioitavissa.

101 Olisi nimittäin asetuksen N:o 1/2003 yleisen rakenteen vastaista, jos sellainen päätös, jota olisi mainitun asetuksen 7 artiklan 1 kohdan nojalla pidettävä todettuun rikkomiseen nähden suhteettomana, voitaisiin tehdä 9 artiklan 1 kohdassa säädettyä menettelyä noudattaen määräämällä tietty sitoumus velvoittavaksi sillä perusteella, että rikkomista ei mainitussa menettelyssä tarvitse näyttää muodollisesti toteen.

102 Aiemmin on jo katsottu, että asetuksen N:o 17 3 artiklaa sovellettaessa yrityksille kilpailusääntöjen vastaisten rikkomisten lopettamiseksi asetettavat velvoitteet eivät saa ylittää sitä, mikä on asianmukaista ja tarpeellista tavoiteltujen päämäärien saavuttamiseksi, eli asiassa rikottujen sääntöjen mukaisen laillisen oikeustilan palauttamiseksi (em. asia RTE ja ITP v. komissio, tuomion 93 kohta). Samaa tulkintaa on sovellettava myös asetuksen N:o 1/2003 7 artiklan 1 kohdan ensimmäisen virkkeen osalta, jonka sanamuoto on hyvin lähellä asetuksen N:o 17 3 artiklan 1 kohdan sanamuotoa.

103 Tästä seuraa, että komissio voi sille EY:n perustamissopimuksen kilpailusäännöissä ja asetuksessa N:o 1/2003 myönnettyä toimivaltaa ylittämättä tehdä mainitun asetuksen 7 artiklan 1 kohdan nojalla päätöksen, jolla kielletään ehdottomasti kahden yrityksen väliset liikesuhteet vastaisuudessa, ainoastaan siinä tapauksessa, että mainitunlainen päätös on tarpeen rikkomista edeltäneenä aikana vallinneen asiaintilan palauttamiseksi (ks. vastaavasti asia T-24/90, Automec v. komissio, tuomio 18.9.1992, Kok. 1992, s. II-2223, Kok. Ep. XIII, s. II-65, 51 ja 52 kohta).

104 Minkään asetuksen N:o 1/2003 7 ja 9 artiklan välistä eroa koskevan merkityksellisen seikan perusteella ei voida tehdä toisenlaista päätelmää mainitun asetuksen 9 artiklan 1 kohdan mukaisten sitovien toimenpiteiden tekemistä koskevan komission toimivallan rajojen osalta.

105 Kolmanneksi sitoumusten vapaaehtoisesta luonteesta ei seuraa, että komissio ei olisi velvollinen noudattamaan suhteellisuusperiaatetta, koska sitoumukset ovat komission päätöksen nojalla velvoittavia. Se, että tietty yritys omista syistään katsoo tiettynä ajankohtana, että tiettyjen sitoumusten antaminen on tarkoituksenmukaista, ei merkitse sitä, että mainitut sitoumukset olisivat tästä syystä tarpeen.

106 Aiemmin, asetuksen N:o 17 mukaisen järjestelmän aikana yhteisöjen tuomioistuin katsoi sitä paitsi, että tietyissä olosuhteissa velvoitteet, jotka sitoumuksella perustetaan asianosaisille, on rinnastettava määräyksiin rikkomisen lopettamiseksi (yhdistetyt asiat C-89/85, C-104/85, C-114/85, C-116/85, C-117/85 ja C-125/85–C-129/85, Ahlström Osakeyhtiö ym. v. komissio, tuomio 31.3.1993, Kok. 1993, s. I-1307, Kok. Ep. XIV, s. I-123, 181 kohta). Yhteisöjen tuomioistuin on katsonut, että asianomaiset yritykset ovat mainitunlaisen sitoumuksen tehdessään ainoastaan hyväksyneet kukin omista syistään päätöksen, jonka yksipuoliseen tekemiseen komissiolla olisi ollut toimivalta (em. asia Ahlström Osakeyhtiö ym. v. komissio, tuomion 181 kohta).

107 Se, että sitoumukset ovat tietyn yrityksen ehdottamia, ei vaikuta ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen velvollisuuteen valvoa sen komission päätöksen lainmukaisuutta, jolla mainitut sitoumukset on määrätty velvoittaviksi.

108 Komission perustamissopimuksen kilpailusääntöjen nojalla tekemiä arvioita koskevan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen valvonnan aste riippuu tutkittavan päätöksen perustana olevasta harkintavallasta, joka on perusteltua täytäntöönpantavan taloudellisen lainsäädännön monitahoisuuden vuoksi. Kun otetaan huomioon vaikutus, joka EY 81 ja EY 82 artiklan nojalla tehtävillä päätöksillä on perustamissopimuksessa turvattuun perustavanlaatuiseen taloudelliseen vapauteen, on rajoitettu valvonta varattava niitä tapauksia varten, joissa riidanalainen päätös perustuu monitahoisiin taloudellisiin arvioihin, poikkeuksina yrityskeskittymien kaltaiset alat, joilla harkintavallan myöntäminen on ratkaisevan tärkeää, jotta toimielin sääntelyelimenä pystyy käyttämään toimivaltaansa (asia C-12/03 P, komissio v. Tetra Laval, tuomio 15.2.2005, Kok. 2005, s. I-987, 38–40 kohta).

109 Yrityskeskittymien valvonnan alalla komissiolla on tosin vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan laaja harkintavalta arvioida sitoumusten tarpeellisuutta keskittymän esiin tuomien vakavien epäilyjen hälventämiseksi (asia T-158/00, ARD v. komissio, tuomio 30.9.2003, Kok. 2003, s. II-3825, 328 ja 329 kohta). Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen mainitulle alueelle kohdistuvan valvonnan rajaaminen koskemaan ilmeisiä virheellisyyksiä on perusteltua, koska komissio suorittaa tulevaisuuteen kohdistuvia taloudellisia arviointeja sen varmistamiseksi, ettei kyseessä olevalla keskittymällä luoda tai vahvisteta määräävää asemaa (asia T-102/96, Gencor v. komissio, tuomio 25.3.1999, Kok. 1999, s. II-753, 163 kohta).

110 Arviointi, joka komission on suoritettava asetuksen N:o 1/2003 nojalla aloitetussa menettelyssä, koskee olemassa olevia menettelyjä riippumatta siitä, tehdäänkö päätös asetuksen N:o 1/2003 7 artiklan 1 kohdan vai 9 artiklan 1 kohdan nojalla. Tämä ei kuitenkaan merkitse sitä, että monitahoisia taloudellisia arviointeja ei voitaisi vaatia, mutta se ei saa muissa tapauksissa merkitä sitä, että komission päätöksiin kohdistuva ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen valvonta rajataan koskemaan ilmeistä arviointivirhettä.

111 Edellä esitetystä seuraa, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tehtävänä käsiteltävänä olevassa asiassa on tarkistaa, olivatko päätöksellä velvoittaviksi määrätyt toimenpiteet tarkoituksenmukaisia ja tarpeellisia komission ennakkoarvioinnissaan yksilöimän väärinkäytön lopettamiseksi.

– Onko päätös suhteellisuusperiaatteen mukainen?

112 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan suhteellisuusperiaate edellyttää, että yhteisön toimielinten toimenpiteillä ei ylitetä niitä rajoja, jotka johtuvat siitä, mikä

on tarpeellista niillä lainmukaisesti tavoiteltujen päämäärien toteuttamiseksi ja tähän soveltuvaa, eli silloin, kun on mahdollista valita usean tarkoituksenmukaisen toimenpiteen välillä, on valittava vähiten pakottava, eivätkä toimenpiteistä aiheutuvat haitat saa olla liian suuria tavoiteltuihin päämääriin nähden (em. asia Fedesa ym., tuomion 13 kohta ja asia C-180/00, Alankomaat v. komissio, tuomio 14.7.2005, Kok. 2005, s. I-6603, 103 kohta).

113 Päämäärää, joka komissiolla päätöstä tehdessään oli, on etsittävä ennakkoarvioinnista, joka sisältyy De Beersille EY 82 artiklan nojalla osoitettuun väitetiedoksiantoon. Ennakkoarvioinnin sanamuodon mukaan ilmoitettu sopimus estää Alrosaa toimimasta raakatimanttien markkinoilla itsenäisen tavarantoimittajan tavoin ja poistaa siten mahdollisilta asiakkailta yhden hankintalähteen. Komissio katsoo siten, että ilmoitettu sopimus johtaa siihen, että De Beersillä on yksinomainen jakeluoikeus, jolloin mahdollisuus määräävän aseman väärinkäyttöön on olemassa.

114 Tästä seuraa, että komission ennakkoarvioinnissaan yksilöimä väärinkäyttö liittyy ilmoitettuun sopimukseen siten, että De Beersin katsotaan kyseisen sopimuksen tekemisellä syyllistyvän määräävän aseman väärinkäyttöön. Tätä taustaa vasten voidaan katsoa, että mahdollisen väärinkäytön lopettamiseksi olisi riittänyt, että asianosaisia olisi EY 81 artiklan mukaisessa menettelyssä kielletty täytäntöönpanemasta kyseessä olevaa sopimusta.

115 Vaikka EY 82 artiklan nojalla esitetyssä väitetiedoksiannossa esitetyt väitteet koskevat ainoastaan ilmoitettua sopimusta, on huomautettava, että komission päätöksessä ilmaisemat huolenaiheet liittyivät ilmoitetusta sopimuksesta ilmenneeseen asiaintilaan, toisin sanoen asianosaisten välisiin pitkäaikaisiin suhteisiin, joita ilmoitetulla sopimuksella oli tarkoitus jatkaa.

116 Päätöksen 28 kohdassa todetaan seuraavaa: – – tarkastelun kohteena olleet menettelyt, jotka aiheuttavat ongelmia, kun otetaan huomioon De Beersin määräävä asema ja 'market maker' -asema, liittyvät mainitun yhtiön ja sen merkittävimmän kilpailijan Alrosan välisiin liikesuhteisiin, joilla on pitkä tausta. Komission suorittamasta tutkimuksesta ilmenee, että De Beers ja Alrosa olivat solmineet pitkäaikaiset liikesuhteensa voidakseen yhdessä säädellä maailmanmarkkinoilla myytävien raakatimanttien määrää, valikoimaa ja hintaa. Tämänhetkisten ostojen perusta on ilmeisesti edelleen sama ja samalla De Beersin 'market maker' -aseman pääasiallinen taustatekijä."

117 Näin ollen on mahdollista katsoa, että ilmoitettua sopimusta ei ennakkoarvioinnissa pidetty komission kilpailuasioihin liittyvien huolenaiheiden lähteenä sellaisenaan, jolloin EY 82 artiklan soveltaminen ei tulisi kyseeseen, vaan sen vuoksi, että ilmoitetulla sopimuksella vahvistettiin ja ylläpidettiin olemassa olevia liikesuhteita, joihin katsottiin jo sellaisinaan sisältyvän väärinkäyttöä.

118 Päätöksen 46 kohdan mukaan EY 82 artiklan mukaisessa menettelyssä yksilöityjä menettelyjä koskevat komission huolenaiheet "koskivat sitä, että De Beers saattoi vahvistaa määräävää asemaansa tai säilyttää sen vähentämällä mahdollisten asiakkaiden pääsyä luotettavalle raakatimanttien hankintalähteelle ja estämällä toiseksi suurinta kilpailijaa [Alrosaa] kilpailemasta täysipainoisesti De Beersin kanssa".

119 Komission tavoitteena sen määrätessä De Beersin yksin antamat sitoumukset velvoittaviksi oli niiden menettelyjen lopettaminen, jotka estivät Alrosaa kilpailemasta tosiasiallisesti kyseessä olevilla markkinoilla ja antamasta kolmansille osapuolille mahdollisuutta vaihtoehtoisen hankintalähteen käyttöön.

120 Päätöksen tarpeellisuutta on näin ollen arvioitava mainittujen kahden tavoitteen valossa.

121 Päätöksen 47 kohdasta ilmenee, että De Beersin yksin antamat sitoumukset riittivät ratkaisemaan komission ennakkoarvioinnissaan ilmaisemat huolenaiheet, mitä kantaja ei ole kiistänyt. Vielä on kuitenkin tarkasteltava sitä, täyttävätkö päätöksellä velvoittaviksi määrätyt De Beersin yksin antamat sitoumukset myös niiden tarpeellisuutta koskevan vaatimuksen, vaikka päätöksessä ei tarkasteltu toimenpiteen kohtuullisuuden tätä osa-aluetta.

122 Tältä osin kuten edellä on esitetty, valvonta, jota yhteisöjen tuomioistuimet harjoittavat komission tekemiin monitahoisiin taloudellisiin arviointeihin, on rajattava koskemaan ainoastaan sitä, että menettelysääntöjä ja perusteluvelvollisuutta on noudatettu, että tosiseikat pitävät paikkansa, sekä sitä, ettei asiassa ole tehty ilmeistä arviointivirhettä tai käytetty väärin harkintavaltaa (yhdistetyt asiat C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P ja C-219/00 P, Aalborg Portland ym. v. komissio, tuomio 7.1.2004, Kok. 2004, s. I-123, 279 kohta).

123 Jotta ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin voisi käsiteltävänä olevassa asiassa tyytyä rajoitettuun valvontaan päätöksen suhteellisuuden osalta, sen on voitava todeta, että komissio on suorittanut arviointinsa monitahoisen taloudellisen arvion perusteella, jonka perusteella katsottiin, että velvoittaviksi määrätyt sitoumukset olivat tarpeen komission ennakkoarvioinnissaan ilmaisemien huolenaiheiden ratkaisemiseksi.

124 Komissio totesi sekä vastineessaan että suullisen käsittelyn aikana, että yhteisten sitoumusten ja De Beersin yksin esittämien sitoumusten väliin saattaa jäädä harmaa alue mutta että vaihtoehtoisten ratkaisujen löytämiseksi velvoittaviksi määrätyille sitoumuksille olisi tarvittu monitahoista taloudellista arviointia, jonka välttäminen

on asetuksen N:o 1/2003 9 artiklan tarkoituksena. Komissio myönsi lisäksi, että koska vaihtoehtoisten ratkaisujen määrittäminen oli vaikeaa, se päätyi katsomaan, että ainoa tarkoituksenmukainen keino sen alun perin ilmaisemien huolenaiheiden ratkaisemiseksi oli täydellinen kielto.

125 Tästä seuraa, että komissio ei ole käsiteltävänä olevassa asiassa suorittanut sellaista monitahoista taloudellista arviointia, joka olisi perusteena päätökseen kohdistuvan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen valvonnan rajoittamiselle, ja että komissio perustaa valvonnan rajoittamista koskevan vaatimuksensa yksinomaan asetuksen N:o 1/2003 9 artiklan erityisluonteeseen. Kuten käsillä olevan tuomion 100 kohdassa on todettu, vaikka 9 artiklassa ei velvoiteta komissiota näyttämään toteen rikkomista, jota menettely koskee, siinä ei kuitenkaan vapauteta komissiota velvollisuudesta esittää riittävät perusteet arviolleen, jotta tuomioistuin voi tarkoituksenmukaisella tavalla valvoa toteutetun toimenpiteen kohtuullisuutta.

126 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa joka tapauksessa, että päätöstä tehtäessä on tapahtunut arviointivirhe, joka lisäksi on ilmeinen. Käsiteltävänä olevan asian olosuhteista ilmenee selvästi, että päätöksellä tavoitellun päämäärän saavuttamiseksi olisi ollut käytettävissä muita vähemmän pakottavia keinoja kuin De Beersin ja Alrosan välisten liiketoimien kieltäminen pysyvästi ja ettei niiden käyttämiseen olisi liittynyt mitään erityisiä teknisiä vaikeuksia ja ettei komissiolla ollut oikeutta jättää ottamatta niitä huomioon.

127 Tässä kohdin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin huomauttaa ensinnäkin, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan määräävässä markkina-asemassa oleva yritys syyllistyy EY 82 artiklassa tarkoitettuun määräävän aseman väärinkäyttöön sitoessaan ostajan velvoitteella tai lupauksella – vaikka se tapahtuisi ostajan omasta pyynnöstä – suorittamaan hankintansa kokonaan tai suurimmaksi osaksi yksinomaan mainitulta yritykseltä (em. asia Hoffmann-La Roche v. komissio, tuomion 89 kohta). Määräävässä asemassa olevaan ostajaan sovellettaessa mainittu oikeuskäytäntö merkitsee sitä, että De Beers saattaa syyllistyä väärinkäyttöön varatessaan Alrosan IVY:n ulkopuolelle viemän tuotannon kokonaisuudessaan itselleen, vaikka se tapahtuisikin Alrosan itsensä suostumuksella.

128 Ensi näkemältä tarkoituksenmukaisin ratkaisu edellä mainitun väärinkäytön lopettamiseksi olisi siten ollut kieltää asianosaisia tekemästä sellaista sopimusta, jonka nojalla De Beers varaisi itselleen Alrosan IVY:n ulkopuolelle viemän tuotannon kokonaisuudessaan tai merkittävän osan siitä, jotta Alrosan itsenäinen markkina-asema palautuisi ja jotta kolmansien osapuolten pääsy vaihtoehtoiselle hankintalähteelle turvattaisiin ilman, että De Beersiä olisi tarpeen kokonaan kieltää ostamasta Alrosan tuottamia timantteja.

129 Toiseksi De Beers ja Alrosa esittivät yhteiset sitoumuksensa vuoden 2004 joulukuussa, eikä komissio ole vieläkään esittänyt selvitystä siitä, minkä vuoksi mainitut sitoumukset eivät riittäneet ratkaisemaan komission ennakkoarvioinnin yhteydessä ilmaisemia huolenaiheita.

130 Komissiolla ei tosin missään tilanteessa ole asetuksen N:o 1/2003 9 artiklan 1 kohdan nojalla velvollisuutta määrätä annettuja sitoumuksia velvoittaviksi mainitun asetuksen 7 artiklan mukaisten toimenpiteiden toteuttamisen sijasta. Komission tehtävänä ei näin ollen ole esittää selvitystä niistä syistä, joiden vuoksi annettujen sitoumusten määrääminen velvoittaviksi ei sen mielestä vaikuttanut tarkoituksenmukaiselta keinolta menettelyn lopettamiseksi.

131 Silloin kun on käytettävissä vähemmän pakottavia toimenpiteitä kuin ne, jotka toimielin aikoo määrätä sitoviksi, ja kyseinen toimielin on niistä tietoinen, suhteellisuusperiaatteen noudattaminen edellyttää, että toimielin selvittää, soveltuvatko ne vastaamaan toimenpiteiden toteuttamisen perusteena oleviin huolenaiheisiin, ennen kuin se siinä tapauksessa, että ne eivät sovellu, päättää pakottavampien toimenpiteiden toteuttamisesta.

132 De Beersin ja Alrosan vuoden 2004 joulukuussa ehdottamat yhteiset sitoumukset, joiden huomioon ottamiseen komissiolla ei tosin ollut menettelyyn liittyvää velvollisuutta sen enempää päätöksessä kuin sen perusteluissakaan, olivat kuitenkin vähemmän pakottava keino kuin se, jonka komissio päätti määrätä velvoittavaksi, ja näiden yhteisten sitoumusten tarkastelu on tältä osin olennaista sen selvittämiseksi, onko suhteellisuusperiaatetta noudatettu.

133 Koska mainituilla yhteisillä sitoumuksilla lisättäisiin asteittain kolmansien mahdollisuutta ostaa Alrosan tuotantoa ja toisaalta varattaisiin Alrosalle tarvittava aika oman raakatimanttien jakeluverkoston luomiseen ja annettaisiin sille siten mahdollisuus tosiasialliseen kilpailuun De Beersin kanssa, mainitut sitoumukset saattaisivat ensi näkemältä vaikuttaa tarkoituksenmukaiselta ratkaisulta komission ilmaisemiin huolenaiheisiin.

134 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa, että yhteisten sitoumusten mukaan Alrosan De Beersille toimittamien timanttien määrä pienenisi vuosina 2005–2009 huomattavasti vähenemällä vuoden 2005 700 miljoonasta USD:sta 275 miljoonaan USD:iin vuodesta 2009 alkaen. Alrosa myisi tällöin vuodesta 2009 lähtien De Beersille ainoastaan 35 prosenttia vuonna 2004 myymästään timanttimäärästä. De Beersillä ei siten olisi ollut mahdollisuutta vaikuttaa Alrosan vahvistamiin hintoihin, koska Alrosa olisi myynyt yli kaksi kolmasosaa IVY:n ulkopuolelle viemistään timanteista kolmansien osapuolten kanssa käymissään neuvotteluissa vahvistettuun hintaan. Jos De Beers ja Alrosa olisivat halunneet yhdenmukaistaa hintapolitiikkansa, sen toteuttaminen olisi ollut vaikeaa, koska jos kolmannet osapuolet olisivat kieltäytyneet ostamasta timantteja mainittujen kahden yrityksen sopimalla hinnalla, Alrosalla ei olisi enää tämän jälkeen ollut mahdollisuutta tarjota myymättä jääneitä eriä De Beersille. Yhteisillä sitoumuksilla olisi siten mahdollistettu kolmansien osapuolten tosiasiallinen pääsy vaihtoehtoiselle ja riippumattomalle hankintalähteelle.

135 De Beersille myytävän määrän asteittaisen vähentämisen ajoittaminen viidelle vuodelle siten, että myynti olisi rajattu vuodesta 2009 lukien 275 miljoonaan USD:iin, olisi myös antanut Alrosalle mahdollisuuden luoda IVY:n ulkopuolinen jakeluverkosto, jota ilman se ei olisi voinut ryhtyä tosiasiallisesti kilpailemaan De Beersin kanssa. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin huomauttaa kuitenkin, että komissio toteaa päätöksen 47 kohdassa, että vuosien 2006 ja 2008 välinen kolmen vuoden siirtymäaika oli tarpeen, jotta Alrosalla olisi mahdollisuus luoda ”kilpaileva jakeluverkosto niitä timanttimääriä varten, jotka De Beers oli aikaisemmin myynyt”. Komissio ei kuitenkaan esitä selvitystä siitä, miten mainitunlainen ajanjakso olisi voinut riittää kyseiseen tarkoitukseen, kun Alrosa oli vuoden 2003 syyskuussa ilmoittanut komissiolle tarvitsevansa toimivan jakeluverkoston luomiseen kahdeksan vuoden pituisen

ajanjakson ja että se arveli pystyvänsä lopettamaan kaiken raakatimanttien myynnin De Beersille vasta vuodesta 2012 lähtien, kuten kannekirjelmän liitteenä esitetystä asiakirja-aineistosta ilmenee.

136 On myös huomattava, että komissio katsoi 3.6.2005, jolloin yhteisiä sitoumuksia koskeva tiedonanto julkaistiin Euroopan unionin virallisessa lehdessä, että elleivät markkinatutkimuksen tulokset muuta edellytä, mainitut sitoumukset voitaisiin määrätä velvoittaviksi. Komissio katsoi siten, että mainitut sitoumukset ratkaisivat ensi näkemältä komission ennakkoarvioinnissaan ilmaisemat huolenaiheet.

137 Kolmanneksi, jos yhteiset sitoumukset eivät olisi kyenneet ratkaisemaan komission alun perin ilmaisemia huolenaiheita, sitoumuksia olisi voitu järjestellä siten, että niillä olisi voitu ratkaista myös ilmoitetun sopimuksen seurauksena aiheutuneet ongelmat ilman, että asianosaisia olisi ollut tarpeen velvoittaa katkaisemaan kaikki liikesuhteensa pysyvästi vuodesta 2009 lukien.

138 Eräänä mahdollisuutena olisi ollut noudattaa ehdotusta, jonka kantaja esitti komissiolle 6.2.2006 osoittamassaan kirjeessä ja jonka mukaan yritys saisi myydä huutokaupan välityksellä timantteja De Beersille 275 miljoonan USD:n edestä vuosittain. Mainitunlainen järjestely olisi antanut kolmansille osapuolille täysimääräisen mahdollisuuden ostaa Alrosan tuotantoa ja samalla Alrosalle mahdollisuuden edelleen myydä markkinoiden suurimmalle ostajalle rajallisen määrän ad hoc -pohjalta.

139 Komissio ei tosin voi asianosaisten puolesta muuttaa niiden asetuksen N:o 1/2003 9 artiklan nojalla antamia sitoumuksia siten, että näillä ratkaistaisiin komission ennakkoarvioinnissaan ilmaisemat huolenaiheet. Mikään ei kuitenkaan estä komissiota määräämästä annettuja sitoumuksia velvoittaviksi ainoastaan osittain tai tietyssä laajuudessa. Lisäksi käsiteltävänä olevassa asiassa on käynyt ilmi, että komissio

ehdotti 27.10.2005 järjestetyssä kokouksessa muutoksia asianosaisten yhteisiin sitoumuksiin. Tässä yhteydessä komissio ilmoitti asianosaisille myös aikomuksestaan tehdä asetuksen N:o 1/2003 7 artiklan nojalla päätös, jolla asianosaisilta kiellettäisiin kaikki keskinäiset liikesuhteet vuodesta 2009 eteenpäin, elleivät ne esittäisi vastaavan sisältöisiä sitoumuksia ennen vuoden 2005 marraskuun päättymistä.

140 Komissio ei kuitenkaan voi laillisesti ehdottaa asianosaisille, että nämä esittäisivät sille sitoumuksia, jotka ulottuisivat pidemmälle kuin päätös, jonka komissio olisi voinut tehdä asetuksen N:o 1/2003 7 artiklan 1 kohdan nojalla. Käsiteltävänä olevassa asiassa viimeksi mainitun säännöksen nojalla tehty päätös, jolla De Beers velvoitettaisiin lopettamaan vuodesta 2009 lukien ennalta määräämättömäksi ajaksi kaikki välittömät ja välilliset liikesuhteet Alrosaan, ulottuisi selvästi pidemmälle kuin mihin komissio olisi voinut suhteellisuusperiaatteen rajoissa asianosaiset velvoittaa, kun tavoiteltava päämäärä otetaan huomioon.

141 Ainoastaan sellaiset poikkeukselliset seikat, joita päätöksessä ei ole yksilöity ja jotka eivät ilmene asiakirja-aineistosta, voivat nimittäin olla perusteena sille, että asetuksen N:o 1/2003 9 artiklan 1 kohdan nojalla tehdyllä päätöksellä kielletään yrityksiä ehdottomasti ja lopullisesti ryhtymästä sopimussuhteisiin keskenään. Siinä tapauksessa, että asianomaisilla yrityksillä on yhdessä määräävä asema, on tosin mahdollista, että väärinkäytökset pystytään estämään ainoastaan täydellisellä sopimuskiellolla. Vaikka komissio antoi ymmärtää EY 81 artiklan nojalla asianosaisille tiedoksi antamassaan väitetiedoksiannossa, että Alrosan ja De Beersin välillä saattoi olla oligopoli, päätöksessä suoritettu arviointi perustuu yksinomaan De Beersin määräävään asemaan eikä mainituilla kahdella yrityksellä yhdessä olevaan määräävään asemaan. Komissio vahvisti sekä vastineessaan että suullisen käsittelyn aikana, että päätös oli ymmärrettävä tällä tavoin.

142 Vertailu, jonka komissio teki kantajan vuoden 2003 syyskuussa esittämien sitoumusten, yhteisten sitoumusten ja velvoittaviksi määrättyjen sitoumusten välillä, ei riitä näyttämään toteen viimeksi mainittujen tarpeellisuutta, koska annetun kiellon tarpeellisuutta, eli käsiteltävänä olevassa asiassa sitoumusten määräämistä velvoittaviksi, on arvioitava objektiivisesti suhteessa komission tavoittelemaan päämäärään.

143 Kantajan vuoden 2003 syyskuussa esittämien sitoumusten osalta, joihin komissio nojautuu toimenpiteen suhteellisuuden perustana, on todettava, että niillä oli tarkoitus päättää liikesuhteet De Beersin kanssa kokonaan määräämättömäksi ajaksi. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa kuitenkin, että mainituilla sitoumuksilla aiottiin lopettaa liikesuhteet vuodesta 2013 lukien eikä vuodesta 2009 lukien, jolloin Alrosalle olisi jäänyt neljä vuotta enemmän aikaa IVY:n ulkopuolisen jakeluverkoston kehittämiseen, mikä antaisi yritykselle mahdollisuuden saada myydyksi De Beersille aikaisemmin myymänsä raakatimanttien määrän. Mainitunlaisen verkoston rakentaminen oli selvästi tarpeen, jotta kolmannet osapuolet saisivat mahdollisuuden ostaa Alrosan tuotantoa ja jotta Alrosa saisi mahdollisuuden kilpailla täysipainoisesti De Beersin kanssa. Alrosa muutti kantaansa kyseisistä sitoumuksista sillä perusteella, että ne eivät olleet taloudelliselta kannalta katsottuina elinkelpoisia. Sen perusteella, että yritys tiettynä ajankohtana antaa sitoumuksia yrityskohtaisista syistään, ei voida olettaa, että mainitut sitoumukset ovat suhteellisuusperiaatteen mukaisia, eikä komissio vapaudu velvollisuudestaan tarkistaa sitoumusten tarkoituksenmukaisuutta ja tarpeellisuutta suhteessa tavoiteltuun päämäärään. Sillä, että Alrosa ehdotti vuoden 2003 syyskuussa tiettyjä sitoumuksia, ei näin ollen ole vaikutusta päätöksen lainmukaisuuteen.

144 Asianosaisten vuoden 2004 joulukuussa esittämien yhteisten sitoumusten osalta on todettava, että komissio katsoo ne riittämättömiksi sillä perusteella, että jos De Beers saisi jatkaa raakatimanttien ostamista Alrosalta 275 miljoonalla USD:lla vuodessa, tämä saattaisi estää Alrosaa kilpailemasta De Beersin kanssa, koska kaksi jäljelle jäävää kolmasosaa Alrosan vientiin suunnatusta tuotannosta eivät ehkä mahdollistaisi suurten timanttivalikoimien säännöllistä tarjoamista. Komissio katsoo lisäksi, että De Beers voisi jatkaa Alrosan timanttien hyväksikäyttöä säilyttääkseen ”market maker” -asemansa.

145 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa kuitenkin, että ainoa seikka, jonka komissio on esittänyt sen väitteen tueksi, jonka mukaan Alrosan mahdollisuus toimittaa suuria timanttivalikoimia heikkenisi, jos yritys jatkaisi vuotuisen 275 miljoonan USD:n suuruisen enimmäismäärän myymistä De Beersille, on viittaus EY 81 artiklan nojalla esitetyn väitetiedoksiannon 70 kohtaan. Mainitun kohdan mukaan ”De Beers – – on huomattavan edullisessa asemassa kilpailijoihinsa nähden, eikä ainoastaan kokonsa vuoksi, vaan myös koska se voi taata asiakkailleen toimittamiensa [raakatimanttien] yhtenäisen laadun. Tämä selittyy sillä, että De Beersillä on pääsy monien eri timanttikaivosten tuotantoon, joilla on laaja raakatimanttivalikoima, ja yritys on ainoa tuottaja, joka ylläpitää suuria varastoja”. Mainitusta perustelukappaleesta ei kuitenkaan ilmene, miksi Alrosa ei pystyisi takaamaan merkittävien raakatimanttimäärien säännöllisiä toimituksia, jos se jatkaisi rajallisen määrän toimittamista De Beersille.

146 Vaikka rajallisen timanttimäärän myyminen De Beersille olisi mahdollistanut mainitun yhtiön ”market maker” -aseman ja näin ollen sen määräävän aseman säilyttämisen tai vahvistamisen, se ei välttämättä merkitse sitä, että kilpailusääntöjä olisi rikottu. Koska EY 82 artiklan tarkoituksena ei ole kieltää määräävää markkina-asemaa vaan ainoastaan sen väärinkäyttö, komissio ei voi vaatia määräävässä asemassa olevaa yritystä pidättäytymään sellaisten ostojen tekemisestä, jotka mahdollistavat yrityksen markkina-aseman säilyttämisen tai vahvistamisen, ellei yritys tässä yhteydessä syyllisty kilpailusääntöjen vastaisten menettelyjen käyttöön. Vaikka mainitunlaisessa asemassa olevalla yrityksellä onkin erityinen vastuu (em. asia Michelin v. komissio, tuomion 57 kohta), se ei voi johtaa siihen, että vaadittaisiin määräävän aseman olemassaolon kyseenalaistamista.

147 Käsiteltävänä olevassa asiassa komissio velvoittaa asianosaiset lopettamaan kaikki keskinäiset liikesuhteensa tarkoituksenaan selvästikin heikentää De Beersin ”market maker” -asemaa.

148 Päätös velvoittaa tosiasiallisesti myös Alrosaa, jota EY 82 artiklan nojalla aloitettu menettely ei koske, toteuttamaan merkittäviä rakenteellisia ja toiminnallisia muutoksia voidakseen kilpailla De Beersin kanssa IVY:n ulkopuolella sekä toteuttamaan mainitut muutokset kolmen vuoden määräajan kuluessa.

149 Komissio velvoittaa siten taloudellisen toimijan, jota EY 82 artiklan nojalla aloitettu menettely ei koske suoraan, vaikuttamaan osaltaan raakatimanttien tuotannon ja toimittamisen markkinarakenteen muuttamiseen, mikä ei kuulu komissiolla mainitun säännöksen nojalla olevan toimivallan piiriin.

150 Komissio väittää lopuksi, että avoimien tarjouskilpailujen kautta suoritettavia liiketoimia koskeva kielto on perusteltu Alrosan ja De Beersin aikaisemmat ”willing buyer / willing seller” -tyyppiset ad hoc -myynnit huomioon ottaen. Komissio väittää, että on täysin oikeutettua pelätä, että mainitut myynnit antaisivat asianosaisille mahdollisuuden jatkaa ilmoitetun sopimuksen täytäntöönpanoa, koska mainitussa yhteydessä myytävä määrä voisi vastata mainitun sopimuksen mukaista määrää.

151 Jos De Beers ja Alrosa olisivat halunneet kiertoteitse säilyttää ilmoitetun sopimuksen mukaisten liiketoimien arvon, komissiolla olisi ollut keinonsa ryhtyä yritysten suhteen toimenpiteisiin kilpailusääntöjen noudattamisen varmistamiseksi. Asetuksen N:o 1/2003 9 artiklan 2 kohdan mukaan komissio voi aloittaa menettelyn uudelleen, jos asianomaiset yritykset rikkovat sitoumuksiaan. Mainitun asetuksen 23 artiklan 2 kohdan mukaan komissio voi määrätä yrityksille rangaistuksen myös silloin, jos ne eivät noudata mainitun asetuksen 9 artiklan nojalla tehdyn päätöksen mukaan velvoittavaa sitoumusta.

152 Vaikka oletettaisiin, että De Beersin ja Alrosan väliset ad hoc -myynnit antoivat De Beersille mahdollisuuden säilyttää ”market maker” -asemansa tai vahvistaa sitä, tämä vaikutus ei sellaisenaan olisi kilpailusääntöjen kanssa ristiriidassa, koska mainituissa myynneissä ostajaksi valitaan parhaan tarjouksen tekijä.

153 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei näin ollen hyväksy olettamaa, jonka mukaan se, että Alrosalle annetaan mahdollisuus myydä huutokaupan yhteydessä De Beersille tietty määrä timantteja, ehdottomasti vaarantaisi komission tavoitteiden

toteutumisen. Mainitunlainen myynti antaisi ensinnäkin kolmansille osapuolille mahdollisuuden ostaa Alrosan tuotantoa samoilla ehdoilla kuin De Beers ja toiseksi Alrosalle mahdollisuuden myydä markkinoiden johtavalle ostajayritykselle. Koska komissio ei ole näyttänyt toteen, että Alrosa olisi toteutuneissa huutokauppamyynneissä käyttänyt muita arviointiperusteita kuin ostotarjouksen laatua, ei väitettä, jonka mukaan De Beersiä olisi näiden myyntien yhteydessä suosittu muiden kustannuksella, voida hyväksyä. Alrosa ehdotti lisäksi 6.2.2006 päivätyssä kirjelmässään, jonka se tosin lähetti komissiolle uusien sitoumusten esittämiselle asetetun määräajan päätyttyä, että De Beersille huutokaupattavien timanttien enimmäismäärä rajattaisiin 275 miljoonaan USD:iin. Mainittu rajoitus olisi joka tapauksessa vähentänyt kilpailun vääristymisen riskiä, johon komissio viittasi.

154 Edellä esitetystä seuraa, että yritysten suhteen olisi ollut käytettävissä vaihtoehtoisia vähemmän pakottavia ratkaisuja kuin liiketoimia koskeva täydellinen kielto ja että komissiolla ei ollut oikeutta jättää ottamatta niitä huomioon sillä perusteella, että niiden vahvistaminen oli komission mukaan vaikeaa.

155 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa lopuksi sen komission väitteen osalta, jonka mukaan päätös ei ole lopullinen, koska menettely voidaan asetuksen N:o 1/2003 9 artiklan 2 kohdan nojalla aloittaa uudelleen, että tällainen mahdollisuus on seuraavissa kolmessa tapauksessa: jos jokin päätöksen perusteena ollut tosiseikka on muuttunut olennaisesti; jos asianomaiset yritykset rikkovat sitoumuksiaan; tai jos päätös on perustunut puutteellisiin, virheellisiin tai harhaanjohtaviin tietoihin. Koska menettelyn uudelleen aloittamisen edellytyksiä koskeva luettelo on tyhjentävä, Alrosalla ei ollut oikeutta vaatia menettelyn aloittamista uudelleen kannekirjelmässään esittämistään syistä eli suhteellisuusperiaatteen loukkaamiseen vedoten. Lisäksi komissio voisi harkintavaltaansa käyttämällä päättää, että menettelyä ei aloiteta uudelleen. Asetuksen N:o 1/2003 9 artiklan 2 kohtaan perustuvaa komission väitettä ei siten voida hyväksyä.

156 Mainituissa olosuhteissa kantajan väite, jonka mukaan kaikkia De Beersin ja Alrosan välisiä liiketoimia koskeva määräämättömän ajan voimassa oleva kielto ulottui

selvästi pidemmälle kuin tavoitellun päämäärän saavuttamiseksi olisi ollut tarpeen ja jonka mukaan käytettävissä olisi ollut muita vaihtoehtoja, jotka olisivat olleet oikeassa suhteessa mainittuun päämäärään nähden, on täysin perusteltu. Sellaisen menettelyn käyttäminen, jossa asianomaisen yrityksen antamat sitoumukset oli mahdollista määrätä velvoittaviksi, ei vapauttanut komissiota velvollisuudesta noudattaa suhteellisuusperiaatetta, joka edellyttää tapauskohtaista arviota vaihtoehtoisten ratkaisujen käyttökelpoisuudesta.

157 Kaikesta edellä esitetystä seuraa, että asetuksen N:o 1/2003 9 artiklan 1 kohdan ja suhteellisuusperiaatteen rikkomista koskeva kanneperuste on hyväksyttävä ja päätös on kumottava yksinomaan mainitulla perusteella.

158 Kun otetaan huomioon, että komissiolla on sellaisten tuomioiden täytäntöönpanoa koskeva toimivalta, joilla EY 81 ja EY 82 artiklan nojalla tehtyjä päätöksiä on kumottu, käsiteltävänä olevassa asiassa on lausuttava ylimääräisenä seikkana myös kantajan ensimmäisestä kanneperusteesta, joka koskee sitä, että kantajan oikeutta tulla kuulluksi on loukattu.

Kanneperuste, joka koskee sitä, että kantajan oikeutta tulla kuulluksi on loukattu

Asianosaisten lausumat

159 Kantaja väittää, että päätöstä tehtäessä on loukattu sen oikeutta tulla kuulluksi, koska komissio ei ensinnäkään ilmoittanut kantajalle niitä syitä, joiden vuoksi se katsoi asianomaisten kolmansien osapuolten esittämien huomautusten perusteella, että yhteiset sitoumukset eivät ratkaisseet komission ilmaisemia huolenaiheita, eikä se toiseksi antanut kantajalle mahdollisuutta esittää omaa näkemystään asiasta.

160 Kantaja väittää kanneperusteensa tueksi ensinnäkin, että oikeudesta tulla kuulluksi, sellaisena kuin se on taattu kilpailusääntöjen soveltamismenettelyssä, aiheutuu komissiolle kaksi velvollisuutta. Mainittu oikeus, joka on jokaisella ennen kuin häntä koskeva ja hänelle epäedullinen yksittäinen toimenpide saadaan hyväksyä Nizzassa 7.12.2000 julistetun Euroopan unionin perusoikeuskirjan (EYVL C 364, s. 1) 41 artiklan 2 kohdan ensimmäisen luetelmakohdan mukaan, merkitsee sitä, että asianomaisille on varattava tilaisuus esittää etukäteen huomautuksensa niistä väitteistä, jotka komissio katsoo, että heitä vastaan on esitettävä, sekä samalla esitettävä heille ne tosiseikat, joihin mainitut väitteet perustuvat (yhdistetyt asiat 56/64 ja 58/64, Consten ja Grundig v. komissio, tuomio 13.7.1966, Kok. 1966, s. 429, Kok. Ep. I, s. 275) ja komission tämän perusteella tekemät päätelmät (asia T-9/89, Hüls v. komissio, tuomio 10.3.1992, Kok. 1992, s. II-499, 38 kohta).

161 Kantaja väittää tämän jälkeen, että komission päätöksessään ilmaisemat huolenaiheet eivät ole samat kuin ne, jotka se esitti ennakkoarvioinnissaan, sellaisena kuin mainittu ennakkoarviointi saatettiin kantajan tietoon.

162 Komission alun perin ilmaisemat huolenaiheet liittyivät kantajan mukaan kahteen seikkaan. Ensinnäkin se esitti, kuten EY 81 artiklaa ja ETA-sopimuksen 53 artiklaa koskevista väitetiedoksiannoista ja tiivistelmästä ilmenee, että sopimus näytti rajoittavan kilpailua, koska siinä määrättiin puolet Alrosan tuotannosta toimitettavaksi De Beersille ja huononnettiin siten Alrosan mahdollisuutta toimia riippumattomana kilpailijana markkinoilla. Toiseksi komissio väitti, että sopimus merkitsi määräävän aseman väärinkäyttöä, koska sillä riistettiin De Beersin asiakkailta pääsy vaihtoehtoiselle hankintalähteelle ja vahvistettiin De Beersin vaikutusvaltaa markkinoilla sen merkittävimmän kilpailijan kustannuksella. Tähän ennakkoarviointiin perustuivat kantajan ja De Beersin antamat yhteiset sitoumukset, jotka komissio alun perin aikoi määrätä velvoittaviksi.

163 Tämän jälkeen komissio muutti kantajan mukaan arviotaan. Saatuaan tiedoksi asianomaisten kolmansien osapuolten tiivistelmän johdosta esittämät huomautukset, joissa käsiteltiin kuutta muuta kilpailusääntöjen noudattamiseen liittyvää ongelmaa, komissio totesi päätöksen 41 ja 42 perustelukappaleessa, että vaikka mainituista huomautuksista ei ilmennytkään uusia merkityksellisiä huolenaiheita, komissio toteaa näiden huomautusten sekä itse suorittamansa arvioinnin perusteella lopullisena kantanaan, että yhteiset sitoumukset eivät ratkaisseet komission ilmaisemia huolenaiheita.

164 Kantaja katsoo lopuksi, että mainituissa olosuhteissa komission velvollisuutena oli antaa kantajalle mahdollisuus esittää kantansa sekä asianomaisten kolmansien osapuolten esittämistä huomautuksista että siitä arvioinnista, jonka perusteella komissio katsoi, etteivät yhteiset sitoumukset olleet vastedes riittäviä ja että De Beersin yksin esittämien sitoumusten määrääminen velvoittaviksi oli tarpeen. Näin ei kuitenkaan menetelty.

165 Kantaja katsoo, että komission tässä kohdin esittämät väitteet ovat perusteettomia. Ensinnäkään komissio ei voi mielekkäästi väittää, kuten päätöksen 41 perustelukappaleessa, että yhden yrityksen yksinään esittämillä sitoumuksilla ainoastaan vahvistetaan yhteisissä sitoumuksissa esitettyä. Kantajalle asetettu ehdoton ja mahdollisesti lopullinen kielto ryhtyä mihinkään liikesuhteisiin De Beersin kanssa on taloudelliselta kannalta katsottuna aivan eri asia kuin mahdollisuus ylläpitää mainitunlaisia suhteita, vaikkakin rajoitetuilla edellytyksillä. Toiseksi komissio ei voi menestyksellisesti väittää, että EY 82 artiklan ja ETA-sopimuksen 54 artiklan nojalla aloitettu menettely ei koske kantajaa. Koska komissio myönsi itse, että kantajaa oli asian olosuhteiden perusteella kuultava asianomaisten kolmansien osapuolten esittämistä huomautuksista, sillä ei ollut perusteita jättää kantajaa kuulematta muutetun arviointinsa osalta.

166 Komissio katsoo, että mainittu kanneperuste on perusteeton.

167 Komissio toteaa ensinnäkin, että on tehtävä ero kantajalla EY 81 artiklan ja ETA-sopimuksen 53 artiklan nojalla aloitetussa menettelyssä olevan aseman sekä EY 82 artiklan ja ETA-sopimuksen 54 artiklan nojalla aloitetussa menettelyssä olevan aseman välillä. Ensin mainittu menettely aloitettiin De Beersiä ja Alrosaa vastaan, joille oli osoitettu väitetiedoksianto, jotka esittivät komissiolle yhteisiä sitoumuksia ja joita komissio kuuli, erityisesti asianomaisten kolmansien osapuolten esittämien asianomaisia yrityksiä koskevien huomautusten johdosta. Mainittu menettely menetti kuitenkin merkityksensä De Beersin yksin esittämien sitoumusten vuoksi, ja se keskeytettiin päätöstä tekemättä. Toinen menettely puolestaan aloitettiin De Beersiä mutta ei kantajaa vastaan, ja se johti päätöksen hyväksymiseen.

168 Komissio väittää tämän jälkeen, että on tehtävä ero sellaisen asianosaisen oikeudellisen aseman, jota kilpailusääntöjen soveltamista koskeva menettely koskee, eli henkilön, jota vastaan mainittu menettely on aloitettu ja jolle voidaan määrätä asiassa seuraamus, ja sellaisten osapuolten oikeudellisen aseman välillä, joiden etua mainittu menettely koskee, eli henkilöiden, joiden etua menettelyn päätteeksi annettava ratkaisu koskee mutta joita vastaan menettelyä ei ole aloitettu ja joille ei voida määrätä asiassa seuraamusta. Kuulluksi tulemista koskevan oikeuden ulottuvuus, sellaisena kuin se seuraa johdetun oikeuden yleisistä periaatteista ja säännöksistä, ei ole mainituilla kahdella henkilöryhmällä sama.

169 Komissio väittää lopuksi, että niillä osapuolilla, joita kilpailusääntöjen soveltamista koskeva menettely tavalla tai toisella koskee, on asetuksen N:o 1/2003 9 artiklaa sovellettaessa erityinen oikeudellinen asema. Mainitun säännöksen mukaan, jonka tarkoituksena on antaa komissiolle mahdollisuus päättää menettely nopeasti ja tehokkaasti silloin, kun sille tarjotaan sitoumuksia, jotka poistavat sen ilmaisemat huolenaiheet, komissiolla ei ole samanlaista velvollisuutta kuulla asianosaisia kuin silloin, kun sitoumuksia ei ole annettu. Komission ensimmäisenä tehtävänä ei ole väitetiedoksiannon osoittaminen asianomaisille osapuolille vaan tiedottaa asianomaisille yrityksille huolenaiheistaan ennakkoarvioinnin avulla. Silloin kun mainitut yritykset esittävät komissiolle sitoumuksia, jotka näyttävät ratkaisevan komission

ilmaisemat huolenaiheet, ja kun komissio aikoo määrätä mainitut sitoumukset velvoittaviksi, komission tehtävänä on julkaisemalla tiivistelmä Euroopan unionin virallisessa lehdessä antaa asianomaisille kolmansille osapuolille mahdollisuus esittää niitä koskevat huomautuksensa.

170 Mainitulla julkaisemisella ei komission mukaan ole vaikutusta sen arviointiin, eikä se velvoita komissiota soveltamaan asetuksen N:o 1/2003 9 artiklaa. Komissio voi siten jatkaa asianomaisten yritysten antamien sitoumusten tutkimista ja tehdä mainitun tutkimuksensa, asianomaisten kolmansien osapuolten mahdollisesti esittämien huomautusten sekä käsiteltävänä olevan asian olosuhteiden perusteella ratkaisun mainittujen sitoumusten määräämisestä velvoittaviksi tai vahvistaa, että sitoumukset eivät ratkaise komission ilmaisemia huolenaiheita tarkoituksenmukaisella tavalla, ja tutkia asianomaisten yritysten uudet sitoumusehdotukset tai päättää noudattaa asetuksen N:o 1/2003 7 artiklassa säädettyä menettelyä. Komissiolla ei siten ole velvollisuutta tehdä päätöstä asetuksen N:o 1/2003 9 artiklan nojalla.

171 Koska kantaja ei käsiteltävänä olevassa asiassa ole sellainen asianosainen, jota komission päätöksen tekemiseen johtanut menettely koskee, kantajalla ei ollut mitään perusteita vedota oikeuksiin, jotka asetuksen N:o 1/2003 27 artiklassa ja asetuksen N:o 773/2004 10–12 artiklassa myönnetään sellaisille asianosaisille, joita asia koskee.

172 Kantajalla oli kuitenkin kuulluksi tulemista koskeva oikeus, johon se saattoi laillisesti vedota mainitussa menettelyssä. Mainitun oikeuden ulottuvuus määräytyi kantajan erityisen aseman perusteella esillä olevassa asiassa. Tämä oli seurausta pääasiassa siitä, että komissio oli aloittanut kaksi menettelyä rinnakkain, joista toinen koski sopimuksia ja toinen määräävän aseman väärinkäyttöä, ensin asetuksen N:o 17 ja sen jälkeen asetuksen N:o 1/2003 säännösten nojalla. Mainittu erityisasema selittyy lisäksi sillä, että kantaja ja De Beers antoivat useita peräkkäisiä yhteisiä sitoumuksia ja että De Beers antoi yksinään tämän jälkeen markkinatutkimuksen perusteella omia sitoumuksiaan.

173 Komissio katsoo siten, että komission ilmoitettua sopimusta koskevassa ennakkoarvioinnissaan EY 82 artiklan ja ETA-sopimuksen 54 artiklan mukaisesti ilmaisemat huolenaiheet annettiin kantajalle tiedoksi ensinnäkin tiivistelmässä, toiseksi asianomaisten kolmansien osapuolten esittämissä huomautuksissa ja kolmanneksi De Beersin yksinään antamissa sitoumuksissa. Lisäksi kantajalla oli mahdollisuus esittää kantansa asianomaisten kolmansien osapuolten esittämistä huomautuksista ja De Beersin yksin antamista sitoumuksista, ja kantaja myös käytti mainittua mahdollisuutta.

174 Lisäksi on virheellistä väittää, että komissio vetosi uusiin huolenaiheisiin tiivistelmän julkaisemisen jälkeen ja sen jälkeen, kun asianomaiset kolmannet osapuolet olivat esittäneet sille huomautuksensa. Komissio arvioi siten ainoastaan sitä, ratkaisivatko Alrosan ja De Beersin yhteiset sitoumukset komission ilmaisemat sopimukseen liittyvät huolenaiheet vai eivät. Asianomaisten kolmansien osapuolten esittämiin huomautuksiin ei siten sisältynyt mitään uutta, vaan ne vahvistivat ainoastaan sen, että yhteiset sitoumukset eivät olleet riittäviä.

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

175 Asetuksessa N:o 1/2003 tehdään komission menettelyn osalta ero usean eri osallistujaryhmän kesken: ”asianomaiset” yritykset (7 artikla), ”kantelijat” (7 ja 27 artikla), ”asianomaiset” yritykset tai osapuolet (9, 17 ja 18 artikla, 21 artiklan 1 kohta ja 27 artiklan 2 kohta), ”yritykset, joita menettely koskee” (27 artiklan 1 kohta) ja ”asianomaiset kolmannet osapuolet” (27 artiklan 4 kohta).

176 On aivan selvää, että kantaja ei ole ”kantelija”. Lisäksi edellä esitetyistä syistä ainoastaan De Beers on ”asianomainen” yritys ja yritys, jota komission EY 82 artiklan nojalla toteuttama ”menettely koskee”.

177 Kantaja ei kuitenkaan ole kyseessä olevassa menettelyssä pelkkä asetuksen N:o 1/2003 27 artiklan 4 kohdassa tarkoitettu ”asianomainen kolmas osapuoli”. Alrosa on ollut De Beersin sopimuskumppani pitkään jatkuneissa kahdenvälisissä liikesuhteissa, jotka päätöksellä lopetettiin. Kantaja oli myös osallisena kahdessa menettelyssä, jotka komissio aloitti sen ja De Beersin välisen sopimuksen ilmoittamisen seurauksena.

178 Tapa, jolla komissio toteutti mainitut kaksi De Beersin ja Alrosan väliseen sopimukseen liittyvää menettelyä, tukee mainittua päätelmää.

179 Komissio aloitti näin ollen ilmoitetun sopimuksen ilmoittamisen seurauksena 14.1.2003 kaksi menettelyä, toisen EY 81 artiklan ja toisen EY 82 artiklan nojalla. Molemmat menettelyt rekisteröitiin asiana nro 38.381, kuten komissio täsmensi suullisessa käsittelyssä.

180 Komissio lähetti kantajalle EY 81 artiklan mukaista menettelyä koskevan väitetiedoksiannon ja De Beersille kumpaakin menettelyä koskevan väitetiedoksiannon. Molemmat tiedoksiannot koskivat De Beersin ja Alrosan pitkäaikaisten liikesuhteidensa jatkoksi kaavailemaa sopimusta.

181 Väitetiedoksiannon jälkeen kantaja ja komissio aloittivat keskustelun, johon De Beers myöhemmin liittyi, päästäkseen asiassa neuvotteluratkaisuun. Kantaja ja De Beers osoittivat 31.3.2003 komissiolle yhteisiä kirjallisia huomautuksia vastaukseksi EY 81 artiklan nojalla esitettyyn väitetiedoksiantoon. Mainituissa huomautuksissa käsiteltiin myös kysymystä siitä, oliko sopimus ristiriidassa EY 82 artiklan kanssa, vaikka kantaja ei ollut saanut jäljennöstä De Beersille mainitun artiklan nojalla osoitetusta väitetiedoksiannosta.

182 Lisäksi kantaja ja De Beers esittivät 7.7.2003 komissiolle suulliset huomautuksensa. Kantaja ja De Beers esittivät 14.12.2004 yhteiset sitoumuksensa, joiden tarkoituksena oli ratkaista komission ilmaisemat huolenaiheet.

183 Myöskään asiassa COMP/E-2/38.381 – De Beers – Alrosa 3.6.2005 annetussa tiedonannossa, jossa komissio viittaa kantajan ja De Beersin esittämiin yhteisiin sitoumuksiin ja kehottaa asianomaisia kolmansia osapuolia esittämään komissiolle huomautuksensa, ei tehdä eroa mainittujen kahden menettelyn välillä.

184 Edellä esitettyyn on vielä lisättävä, että kantaja ja De Beers osallistuivat 27.10.2005 yhdessä komission kanssa järjestettyyn kokoukseen, jonka aikana komissio tiedotti niille 3.6.2005 päivätyn tiedonannon seurauksena jätetyistä 21 asianomaisen kolmannen osapuolen huomautuksista.

185 Komissio ilmoitti 22.2.2006 päivätyllä kirjeellä kantajalle, että sitä koskeva menettely oli päättynyt De Beersin EY 82 artiklan mukaisessa menettelyssä yksinään esittämien sitoumusten johdosta.

186 Tästä tosiseikkoja koskevasta esityksestä ilmenee, että komission EY 81 ja EY 82 artiklan nojalla toteuttamia menettelyjä käsiteltiin tosiasiallisesti koko ajan yhtenä ja samana menettelynä, eikä tämä koskenut ainoastaan komissiota vaan myös kantajaa ja De Beersiä.

187 Käsiteltävänä olevan asian kaltaisissa olosuhteissa komission aloittamien kahden menettelyn välisen läheisen yhteyden sekä sen, että Alrosa mainitaan päätöksessä nimenomaisesti, olisi pitänyt johtaa siihen, että kantajalle olisi myönnetty koko menettelyn osalta, kun sitä arvioidaan kokonaisuudessaan, asetuksessa N:o 1/2003 tarkoitetulle ”asianomaiselle yritykselle” kuuluvat oikeudet, vaikka kantaja ei suppeasti tulkittuna olisikaan mainitunlainen yritys EY 82 artiklan mukaisessa menettelyssä.

188 Asetuksen N:o 1/2003 37 perustelukappaleessa täsmennetään, että ”tässä asetuksessa otetaan huomioon erityisesti Euroopan unionin perusoikeuskirjassa tunnustetut perusoikeudet ja periaatteet” ja että ”tätä asetusta on näin ollen tulkittava ja sovellettava kyseiset oikeudet ja periaatteet huomioon ottaen”. Euroopan unionin perusoikeuskirjan 41 artiklan 2 kohdan mukaan jokaisella on oikeus tulla kuulluksi ”ennen kuin häntä vastaan ryhdytään yksittäiseen toimenpiteeseen, joka vaikuttaisi häneen epäedullisesti”.

189 Samoin asetuksen N:o 1/2003 27 artiklan 2 kohdassa säädetään, että ”asianomaisten osapuolten puolustautumisoikeudet menettelyssä on täysin turvattava” ja että asianomaisilla osapuolilla on ”oikeus tutustua komission asiakirja-aineistoon”.

190 EY 81 ja EY 82 artiklan mukaisten komission menettelyjen kulusta annetun asetuksen N:o 773/2004 kymmenennen perustelukappaleen mukaan ”yritysten puolustautumisoikeuksien turvaamiseksi komission olisi annettava asianomaisille osapuolille oikeus tulla kuulluksi, ennen kuin se tekee päätöksen”.

191 Lisäksi on paikallaan huomauttaa, että kuulluksi tulemista koskevan oikeuden kunnioittaminen missä tahansa menettelyssä, jota käydään tiettyä henkilöä vastaan ja joka voi päätyä hänelle vastaiseen päätökseen, on yhteisön oikeuden perusperiaate, jota on noudatettava, vaikka tästä menettelystä ei olisi annettu mitään määräyksiä (asia C-32/95 P, komissio v. Lisrestal ym., tuomio 24.10.1996, Kok. 1996, s. I-5373, 21 kohta).

192 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa, että komissio aikoi 3.6.2005 eli päivänä, jona De Beersin ja kantajan esittämiä yhteisiä sitoumuksia koskeva komission tiedonanto julkaistiin, määrätä mainitut sitoumukset velvoittaviksi, ellei kolmansien osapuolten kuuleminen antaisi aihetta muihin toimenpiteisiin. Komissio katsoi siten, että ensi näkemältä mainitut sitoumukset näyttivät ratkaisevan komission ennakkoarvioinnissaan ilmaisemat huolenaiheet.

193 Kolmansien osapuolten lausunnot saatuaan komissio katsoi kuitenkin, että yhteiset sitoumukset eivät ratkaisseet komission alun perin ilmaisemia huolenaiheita ja että ainoa ajateltavissa oleva ratkaisu oli lopettaa kaikki Alrosan ja De Beersin väliset suhteet vuodesta 2009 lukien. Komissio täsmentää kuitenkin päätöksen 41 kohdassa, että ”useimmissa huomautuksissa vahvistetaan [sen] ennakkoarvioinnissaan ilmaisemat kilpailuun liittyvät huolenaiheet ja korostetaan, etteivät ne täysin ratkeaisi ehdotetuilla sitoumuksilla” ja että mainittuihin kolmansien osapuolten esittämiin huomautuksiin ”ei sisältynyt uusia merkityksellisiä huolenaiheita”. Tämä merkitsee sitä, että komissio ei hyväksynyt uusia väitteitä mainittujen kolmansien osapuolten taholta.

194 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei ole kuitenkaan vakuuttunut komission väitteestä, jonka mukaan kolmansien osapuolten esittämissä huomautuksissa ainoastaan vahvistettiin komission alun perin ilmaisemat huolenaiheet. Jos kolmansien osapuolten esittämät huomautukset eivät tuoneet mitään uutta tietoa komission ennakkoarvioinnissa esitettyyn nähden, komissio olisi mainitussa tilanteessa voinut määrätä yhteiset sitoumukset velvoittaviksi. Jos kolmannet osapuolet sen sijaan katsoivat yhteiset sitoumukset riittämättömiksi ja jos niiden esittämät huomautukset johtivat siihen, että komissio katsoi, että sen alun perin ilmaisemat huolenaiheet olisivat ratkaistavissa ainoastaan katkaisemalla asianosaisten väliset suhteet vuodesta 2009 lukien pysyvästi, komissiolla olisi ollut velvollisuus kuulla asianosaisia mainituista huomautuksista ja muista komission uuden päätelmän perustana olevista tosiseikoista. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo, että komissio ei voi jättää ottamatta huomioon yhteisiä sitoumuksia koskevaa arviota, elleivät tosiasialliset olosuhteet ole muuttuneet tai ellei mainittu arviointi ole perustunut virheellisiin tietoihin.

195 Komissio saattoi tosin aivan oikeutetusti katsoa kolmansien osapuolten esittämät huomautukset saatuaan, että asianosaisten esittämät sitoumukset eivät ratkaisseet komission ennakkoarvioinnissaan ilmaisemia huolenaiheita, koska asetuksen N:o 1/2003 27 artiklan 4 kohdan kolmansien osapuolten kuulemista koskevan säännöksen tarkoituksena on nimenomaan antaa komissiolle mahdollisuus tehdä päätös, jolla sen ennakkoarvioinnissa esittämät kilpailuongelmat voidaan ratkaista.

196 Kuulluksi tulemisen oikeutta koskevan periaatteen noudattaminen edellyttää käsiteltävänä olevan kaltaisessa asiassa, että mainittuja sitoumuksia antaneille yrityksille ilmoitetaan keskeiset tosiseikat, joiden perusteella komissio vaatii uusia sitoumuksia, ja että yrityksillä on mahdollisuus lausua asiasta kantansa. Käsiteltävänä olevassa asiassa kantajalle annettiin kuitenkin ainoastaan yhteenveto kolmansien osapuolten esittämiä huomautuksia koskevasta komission kannasta. Komissio ilmoitti 27.10.2005 järjestetyssä kokouksessa ainoastaan, että kolmansien osapuolten huomautukset koskivat pääasiassa markkinoiden eristämisen sekä De Beersin ja Alrosan välisen kartellin vaaraa ja että kilpailuasioista vastaava komission jäsen oli vaatinut asiasta vastaavaa työryhmää jättämään vallitsevissa olosuhteissa yhteiset sitoumukset hyväksymättä. Kantaja sai samassa yhteydessä yhteenvedon kolmansien osapuolten esittämistä huomautuksista, ja sille ilmoitettiin, millaisia sitoumuksia komissio odotti asianosaisilta kielteiseen tulokseen johtaneen kolmansien osapuolten kuulemisen jälkeen: kaikkien keskinäisten suhteiden lopettamista vuodesta 2009 lukien sekä tähän perustuvaa uutta ehdotusta sitoumuksiksi ennen vuoden 2005 marraskuun päättymistä.

197 Asianomaisilla yrityksillä on lisäksi asetuksen N:o 1/2003 27 artiklan 2 kohdan nojalla oikeus tutustua asiaa koskeviin komission asiakirjoihin. Mainittu oikeus kuuluu vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan menettelyllisiin takeisiin, joilla suojataan puolustautumisoikeuksia ja turvataan erityisesti tosiasiallinen mahdollisuus käyttää oikeutta tulla kuulluksi (yhdistetyt asiat T-191/98 ja T-212/98–T-214/98, Atlantic Container Line ym. v. komissio, tuomio 30.9.2003, Kok. 2003, s. II-3275, 334 kohta ja asia T-38/02, Groupe Danone v. komissio, tuomio 25.10.2005, Kok. 2005, s. II-4407). Mainitun oikeuden käyttäminen edellyttää asetuksen N:o 773/2004 15 artiklan 1 kohdan mukaisesti, että asianomainen yritys esittää komissiolle asiaa koskevan pyynnön.

198 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa tässä kohdin, että asianosaiset ovat yksimielisiä siitä, että kantaja pyysi saada tiedon kolmansien osapuolten antamista huomautuksista siltä osin kuin niihin ei sisältynyt luottamuksellista tietoa. Kantajan mukaan mainittu pyyntö esitettiin kuitenkin suullisesti 27.10.2005 järjestetyn kokouksen aikana ja toistettiin 6.12.2005 päivätyssä kirjelmässä, kun taas komission mukaan kantaja pyysi saada tiedon kolmansien osapuolten antamista huomautuksista siltä osin kuin niihin ei sisältynyt luottamuksellista tietoa, vasta 6.12.2005 eli uusien sitoumusten esittämiselle asetetun määräajan päättymisen jälkeen.

199 Asiakirja-aineistosta ilmenee, että komissio totesi 27.10.2005 järjestetyssä kokouksessa vastauksena kantajan asianajajien esittämään kysymykseen, joka koski tiedonsaantia kolmansien osapuolten antamista huomautuksista siltä osin kuin niihin ei sisältynyt luottamuksellista tietoa, että komissio ei ole asetuksen N:o 1/2003 9 artiklan 1 kohdan säännösten mukaisessa menettelyssä velvollinen esittämään kantajalle mainittuja asiakirjoja. Komissio ei myöskään kiistä sitä, että mahdollisuudesta tutustua kyseisiin asiakirjoihin keskusteltiin asianosaisten kesken mainitussa kokouksessa.

200 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa lisäksi, että De Beers esitti päätöksellä velvoittaviksi määrätyt omat sitoumuksensa 25.1.2006, eli uusien sitoumusten esittämiselle asetetun määräajan päättymisen jälkeen, jonka komissio 27.10.2005 järjestetyssä kokouksessa oli määrännyt päättymään 30.11.2005. Mainituissa olosuhteissa ei voida katsoa, etteivät Alrosa ja De Beers olisi 30.11.2005 jälkeen enää voineet esittää uusia ehdotuksia yhteisiksi sitoumuksiksi eikä ettei pyynnöllä saada tutustua kolmansien osapuolten esittämiin huomautuksiin olisi mainitun ajankohdan jälkeen ollut kantajalle käytännössä enää mitään hyötyä.

201 Kantajan esitettyä 6.12.2005 kirjallisesti asiaa koskevan muodollisen pyynnön komissio toimitti mainitut kolmansien osapuolten antamat huomautukset siltä osin kuin niihin ei sisältynyt luottamuksellista tietoa kantajalle kuitenkin vasta 26.1.2006 eli yli kuusi viikkoa kantajan esittämän muodollisen pyynnön jälkeen ja yli kolme kuukautta 27.10.2005 järjestetyn kokouksen jälkeen, jossa asianosaisten kesken oli keskusteltu mahdollisuudesta saada tutustua kolmansien osapuolten esittämiin huomautuksiin siltä osin kuin niihin ei sisältynyt luottamuksellista tietoa. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa lisäksi, että samanaikaisesti kyseisten asiakirjojen kanssa kantajalle toimitettiin ote De Beersin yksin esittämistä sitoumuksista, jolloin kantajan oli mahdotonta vastata näihin hyödyllisellä tavalla ja ehdottaa uusia yhteisiä sitoumuksia yhdessä De Beersin kanssa.

202 Mainituilla kolmansien osapuolten esittämillä huomautuksilla oli erityinen merkitys menettelyssä, koska komissio otti ne huomioon voidakseen katsoa, että markkinatutkimuksen tulos oli kielteinen ja että ainoa hyväksyttävissä oleva ratkaisu oli kaikkien liikesuhteiden lopettaminen vuodesta 2009 lukien. Päätöksen 42 kohdan mukaan ”mainitut huomautukset sekä komission itsensä suorittama arviointi johtivat siihen, että komissio kehotti asianosaisia muuttamaan ehdottamiaan sitoumuksia”.

203 Tästä seuraa, että kantajalla oli käsiteltävänä olevan asian kaltaisissa olosuhteissa oikeus tulla kuulluksi De Beersin yksinään esittämistä sitoumuksista, jotka komissio aikoi määrätä velvoittaviksi EY 82 artiklan mukaisesti aloitetussa menettelyssä, eikä sillä ollut ollut mahdollisuutta käyttää mainittua oikeutta täysimääräisesti, vaikka käsiteltävänä olevassa asiassa ei voidakaan täsmällisesti määrittää sitä, missä määrin mainittu seikka on saattanut vaikuttaa komission päätökseen.

204 Näin ollen kantajan ensimmäinen kanneperuste, joka tutkittiin ylimääräisenä seikkana, on myös hyväksyttävä.

205 Edellä esitetystä seuraa, että päätös on kumottava.

Oikeudenkäyntikulut

206 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 87 artiklan 2 kohdan mukaan asianosainen, joka häviää asian, velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos vastapuoli on sitä vaatinut. Koska komissio on hävinnyt asian, se vastaa omista oikeudenkäyntikuluistaan, ja se on velvoitettava korvaamaan kantajan oikeudenkäyntikulut, koska tämä on sitä vaatinut.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN
OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIN (laajennettu neljäs jaosto)

on ratkaissut asian seuraavasti:

1) Kumotaan [EY] 82 artiklan ja ETA-sopimuksen 54 artiklan mukaisesta menettelystä 22.2.2006 tehty komission päätös 2006/520/EY (Asia COMP/B-2/38.381 – De Beers).

2) Komissio vastaa omista oikeudenkäyntikuluistaan, ja se velvoitetaan korvaamaan Alrosa Company Ltd:n oikeudenkäyntikulut.

Legal Wiszniewska-Białecka Vadapalas

Moavero Milanesi Wahl

Julistettiin Luxemburgissa 11 päivänä heinäkuuta 2007.

E. Coulon H. Legal

kirjaaja jaoston puheenjohtaja